

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

**Извештај на независниот ревизор и
Финансиски извештаи подготвени во согласност со
Меѓународните стандарди за финансиско известување
за годината што завршува
на 31 декември 2024 година**

Содржина

	Страница
Извештај на независниот ревизор	1 – 2
Биланс на успех	4
Извештај за сеопфатната добивка	5
Извештај за финансиската состојба	6 – 7
Извештај за промените во капиталот	8 – 9
Извештај за паричните текови	10
Белешки кон финансиските извештаи	11 – 89

Извештај на независниот ревизор

До Советот на

Народна банка на Република Северна Македонија

Грант Торнтон ДОО

Св. Кирил и Методиј 526-1/20

1000 Скопје

Северна Македонија

T +389 (0)2 3214 700

F +389 (0)2 3214 710

E Contact@mk.gt.com

Даночен број: 4030003475973

Мислење

Извршивме ревизија на финансиските извештаи на Народна банка на Република Северна Македонија („Народната банка“), кои се состојат од извештајот за финансиската состојба на 31 декември 2024 година, како и билансот на успех и извештајот за сеопфатна добивка, извештајот за промените во капиталот и извештајот за паричните текови за годината што тогаш заврши и белешките кон финансиските извештаи, вклучувајќи и преглед на значајните сметководствени политики.

Според наше мислење, придружните финансиски извештаи ја прикажуваат објективно, во сите материјални аспекти, финансиската состојба на Народна банка на Република Северна Македонија на 31 декември 2024 година, како и резултатите од работењето и паричните текови за годината што тогаш заврши во согласност со МСФИ сметководствените стандарди, како што се издадени од страна на Одборот за меѓународни сметководствени стандарди (ОМСС).

Основа за мислење

Ревизијата ја извршивме во согласност со Меѓународните стандарди за ревизија („МСР“). Нашите одговорности според наведените стандарди се опишани во делот Одговорност на ревизорот за ревизијата на финансиските извештаи од нашиот извештај. Ние сме независни од Народната банка согласно Кодексот на етика за професионални сметководители објавен од страна на Одборот за меѓународни стандарди за етика за сметководители (Кодекс на ОМСЕС) и етичките барања кои се релевантни за ревизија на финансиски извештаи во Република Северна Македонија и ги исполниме сите останати етички одговорности во согласност со овие барања.

Веруваме дека ревизорските докази кои ги имаме собрано се доволни и соодветни за да обезбедат основа за нашето мислење.

Одговорност на раководството и Советот на Народната банка за финансиските извештаи

Раководството е одговорно за подготвувањето и објективното презентирање на финансиските извештаи во согласност со МСФИ сметководствените стандарди, како што се издадени од страна на Одборот за меѓународни сметководствени стандарди (ОМСС), како и за воспоставување на таква внатрешна контрола која раководството ја смета за неопходна за подготвување на финансиските извештаи коишто се ослободени од материјално погрешно прикажување, без разлика дали е резултат на измама или грешка.

Во подготвувањето на финансиските извештаи, раководството е одговорно за процена на способноста на Народната банка да продолжи да работи според претпоставката за континуитет, обелоденувајќи, доколку е потребно, прашања поврзани со претпоставката за континуитет и примената на претпоставката за континуитет како сметководствена основа.

Советот на Народната банка е одговорен за надгледување на процесот на финансиското известување на Народна банка.

Одговорност на ревизорот за ревизијата на финансиските извештаи

Нашите цели се да стекнеме разумно уверување дека финансиските извештаи како целина не содржат материјално погрешно прикажување, без разлика дали е резултат на измама или грешка, и да издадеме ревизорски извештај што го вклучува нашето мислење. Разумното уверување е високо ниво на уверување, меѓутоа не претставува гаранција дека ревизијата извршена во согласност со МСР секогаш ќе открие материјално погрешно прикажување кога истото постои. Погрешните прикажувања може да произлезат како резултат на измама или грешка и се смета дека се материјални доколку, поединечно или кумулативно, разумно би се очекувало да влијаат на деловните одлуки на корисниците донесени врз основа на овие финансиски извештаи.

Како дел од ревизијата во согласност со МСР, применуваме професионално расудување и одржуваме професионален скептицизам во текот на ревизијата. Исто така:

- Ги идентификуваме и проценуваме ризиците од материјално погрешно прикажување во финансиските извештаи, без разлика дали се резултат на измама или грешка, креираме и извршуваме ревизорски процедури кои одговараат на тие ризици и собираме ревизорски докази кои претставуваат задоволителна и соодветна основа за нашето ревизорско мислење. Ризикот од неоткривање на материјално погрешно прикажување како резултат на измама е повисок од ризикот како резултат на грешка, поради тоа што измамата може да вклучува заговор, фалсификување, намерни пропусти, лажни прикажувања или заобиколување на внатрешните контроли.
- Стекнуваме разбирање за внатрешните контроли кои се значајни за ревизијата со цел да креираме ревизорски процедури соодветни на околностите, но не и со цел изразување на мислење за ефективност на внатрешните контроли на Народната банка.
- Ја оценуваме соодветноста на користените сметководствени политики и разумноста на сметководствените процени и поврзаните обелоденувања направени од страна на раководството.
- Донесуваме заклучок за соодветноста на примената на претпоставката за континуитет како сметководствена основа од страна на раководството, и врз основа на стекнатите ревизорски докази, дали постои материјална неизвесност поврзана со настани или околности кои би можеле да предизвикаат значаен сомнеж во способноста на Народната банка да продолжи да работи според претпоставката за континуитет. Доколку заклучиме дека постои материјална неизвесност, тогаш е потребно да обрнеме внимание во нашиот ревизорски извештај на соодветните обелоденувања во финансиските извештаи или доколку таквите обелоденувања не се соодветни, да го модифицираме нашето ревизорско мислење. Нашите заклучоци се засновани на ревизорски докази стекнати до датумот на нашиот ревизорски извештај. Меѓутоа, идни настани или околности може да предизвикаат Народната банка да престане да работи според претпоставката за континуитет.
- Ја оценуваме севкупната презентација, структура и содржина на финансиските извештаи, вклучувајќи ги обелоденувањата, како и дали финансиските извештаи ги претставуваат основните трансакции и настани на начин на кој се постигнува објективна презентација.

Ние комуницираме со Советот на Народната банка, меѓу другото, и за планираниот делокруг и временскиот распоред на ревизијата и за значајните наоди од ревизијата, вклучувајќи ги евентуалните значајни недостатоци во внатрешната контрола коишто ги идентификуваме во текот на ревизијата.

Сузана Ставриќ
Управител
Грант Торнтон ДОО, Скопје

Скопје, 3 март 2025 година

Сузана Ставриќ
Овластен ревизор

ОПШТИ ПОДАТОЦИ

Членови на Советот на Народната банка на Република Северна Македонија во 2024 година

Анита Ангеловска-Бежоска, гувернер
Фадил Бајрами, вицегувернер
Емилија Нацевска, вицегувернер
Ана Митреска, вицегувернер
Синиша Наумоски, неизвршен член
Гадаф Реџеми, неизвршен член
Борче Треновски, неизвршен член
Никола Поповски, неизвршен член
Марјан Петрески, неизвршен член

Седиште

бул. „Кузман Јосифовски-Питу“, број 1
1000, Скопје

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Финансиски извештаи за годината завршена на 31 декември 2024

(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

БИЛАНС НА УСПЕХ

	Белешка	2024	2023
Приходи од камати		5.022.026	2.984.237
Расходи за камати		(3.565.423)	(3.006.119)
Ефекти од негативна камата		1.610	6.526
Нето-приходи/расходи за камати	5	1.458.213	(15.356)
Приходи од провизии		566.572	480.188
Расходи за провизии		(19.644)	(18.517)
Нето-приходи од провизии	6	546.928	461.671
Нето нереализирани курсни и ценовни промени	7	8.570.285	2.087.747
Нето-приходи од хартии од вредност мерени по објективна вредност преку билансот на успех и дериватни финансиски инструменти	8	2.623.048	3.066.767
Нето-приходи од хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка	9	127.841	46.873
Нето реализирани курсни и ценовни промени	10	180.298	198.142
Приходи од дивиденди	11	11.993	9.223
Останати приходи	12	53.742	44.385
Расходи за вработените	13	(677.174)	(571.035)
Депрецијација и амортизација	27,28	(83.108)	(78.083)
Останати расходи	14	(231.746)	(248.179)
Издвојување посебна резерва и исправка на вредноста, нето	15	(5.685)	(9.476)
Нето-добивка за годината		12.574.635	4.992.679

Белешките од страницата 11 до страницата 89 се составен дел од овие финансиски извештаи

ИЗВЕШТАЈ ЗА СЕОПФАТНАТА ДОБИВКА

	Белешка	2024	2023
Нето-добивка за годината од билансот на успех		12.574.635	4.992.679
Останата сеопфатна добивка			
<i>Должнички инструменти мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка</i>		<i>193.274</i>	<i>222.728</i>
Нето нереализирани ценовни промени во објективната вредност на должничките хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка	44	187.890	221.596
Очекувана кредитна загуба на должнички хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка, нето	15	6.756	1.132
Ефекти од реализирани ценовни промени на должнички хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка	44	(1.372)	-
<i>Сопственички инструменти мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатната добивка</i>		<i>103</i>	<i>179</i>
Нето-промени во објективната вредност на сопственички хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка	44	103	179
<i>Добивки од примени книги донации – библиотечен фонд</i>		<i>10</i>	<i>42</i>
Вкупно останата сеопфатна добивка за годината		193.387	222.949
Вкупна сеопфатна добивка за годината		12.768.022	5.215.628

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА**Финансиски извештаи за годината завршена на 31 декември 2024***(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)***ИЗВЕШТАЈ ЗА ФИНАНСИСКАТА СОСТОЈБА**

СРЕДСТВА	Белешка	31 декември	
		2024	2023
Ефективни странски пари	16	685.130	821.607
Депозити во странска валута	17	58.174.088	107.859.919
Странски хартии од вредност	18	216.432.912	145.266.161
Дериватни инструменти	19	59.828	-
Злато	20	34.071.849	25.436.908
Специјални права на влечење	21	71.116	13.249
Побарувања врз основа на девизни репо-транзакции	22	5.359.030	-
Побарувања од државата за односите со ММФ	23	33.689.592	29.150.319
Членство кај ММФ	24	10.606.363	10.528.522
Кредити дадени на банките	25	-	-
Други побарувања	26	-	-
Побарувања од банките		-	-
Недвижности и опрема	27	1.492.618	1.537.211
Нематеријални средства	28	33.588	46.721
Ковани пари од благородни метали	29	7.594	6.082
Побарувања од работењето	30	152.784	152.910
Останати средства	31	197.321	115.449
Вкупно средства		361.033.813	320.935.058

Белешките од страницата 11 до страницата 89 се составен дел од овие финансиски извештаи

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Финансиски извештаи за годината завршена на 31 декември 2024

(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

ИЗВЕШТАЈ ЗА ФИНАНСИСКАТА СОСТОЈБА (продолжува)

ОБВРСКИ И КАПИТАЛ	Белешка	31 декември	
		2024	2023
Готови пари во оптек	32	66.381.497	57.208.828
Депозити на банките и штедилниците	33	96.729.753	93.207.011
Задолжителна резерва на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари	34	35.909.463	35.241.997
Благајнички записи на Народната банка	35	9.944.858	9.946.097
Обврски врз основа на девизни репо-транзакции	36	12.817.363	22.484.910
Денарски депозити на државата	37	27.751.870	25.796.921
Девизни депозити на државата	38	35.731.243	15.518.617
Депозити на државата		63.483.113	41.315.538
Ограничени депозити	39	206.834	208.273
Обврски врз основа на алокација на СПВ – во име и за сметка на државата	40a	15.314.364	14.912.427
Обврски врз основа на користени кредити од ММФ, во име и за сметка на државата	40б	18.375.228	14.237.892
Обврски врз основа на членство и депозити	40в	10.606.363	10.528.522
Обврски кон ММФ	40	44.295.955	39.678.841
Останати депозити	41	302.273	3.271.500
Посебна резерва	42	65	373
Останати обврски	43	3.486.610	765.425
Останати обврски		3.486.675	765.798
Вкупно обврски		333.557.784	303.328.793
Капитал		1.289.789	1.289.789
Општи резерви		1.200.434	688.977
Специјални резерви		1.697.826	1.697.826
Ревалоризациски резерви		23.287.980	13.929.673
Вкупно капитал и резерви	44	27.476.029	17.606.265
Вкупно обврски и капитал		361.033.813	320.935.058

Белешките од страницата 11 до страницата 89 се составен дел од овие финансиски извештаи

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Финансиски извештаи за годината завршена на 31 декември 2024

(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

ИЗВЕШТАЈ ЗА ПРОМЕНЕТЕ ВО КАПИТАЛОТ									
	Белешка	Капитал	Општи резерви	Специјални резерви*	Ревалоризациски резерви			Акумулирана добивка/за губа	Вкупно капитал и резерви
					Ревалоризациски резерви**	Ревалоризациски резерви	Уметнички дела и библиотечен фонд		
Состојба на 1 јануари 2023 година		1.289.789	432.826	843.987	9.929.227	502	4.085	-	12.500.416
Добивка за годината		-	-	-	-	-	-	4.992.679	4.992.679
Нето-промени во објективната вредност на должнички хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка	44	-	-	-	-	221.596	-	-	221.596
Очекувана кредитна загуба на должнички хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка	44	-	-	-	-	1.132	-	-	1.132
Нето-промени во објективната вредност на сопственички хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка	44	-	-	-	-	179	-	-	179
Добивка од примени книги, донации – библиотечен фонд	44	-	-	-	-	-	42	-	42
Вкупно сеопфатна добивка за 2023 година		-	-	-	-	222.907	42	4.992.679	5.215.628
Нето нереализирани позитивни курсни и ценовни промени од злато	44	-	-	-	2.279.169	-	-	(2.279.169)	-
Нето нереализирани негативни курсни разлики	44	-	-	-	(79.669)	-	-	79.669	-
Нето нереализирани позитивни ценовни промени за хартии од вредност мерени по објективна вредност преку билансот на успех	44	-	-	-	1.605.706	-	-	(1.605.706)	-
Реализирани ценовни промени од хартии од вредност мерени по објективна вредност преку билансот на успех	44	-	-	-	(32.296)	-	-	32.296	-
Распределба во општите резерви	44	-	256.151	-	-	-	-	(256.151)	-
Распределба во специјалните резерви со посебна намена	44	-	-	853.839	-	-	-	(853.839)	-
Распределба во Буџетот на Република Северна Македонија	43	-	-	-	-	-	-	(109.779)	(109.779)
Состојба на 31 декември 2023 година		1.289.789	688.977	1.697.826	13.702.137	223.409	4.127	-	17.606.265

* Дефинирани како специјални резерви во согласност со одредбите од Законот за Народната банка коишто беа во сила за годината којашто заврши на 31 декември 2023 и 2024 година.

** Дефинирани како ревалоризациски резерви во Законот за Народната банка на Република Северна Македонија (ревалоризациски резерви за финансиски инструменти мерени по објективна вредност преку билансот на успех).

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Финансиски извештаи за годината завршена на 31 декември 2024

(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

ИЗВЕШТАЈ ЗА ПРОМЕНите ВО КАПИТАЛОТ									
	Белешка	Капитал	Општи резерви	Специјал-ни резерви*	Ревалоризациски резерви			Акумулирана добивка/за губа	Вкупно капитал и резерви
					Ревалориза-циски резерви**	Ревалориза-циски резерви	Уметнички дела и библиоте-чен фонд		
Состојба на 1 јануари 2024 година		1.289.789	688.977	1.697.826	13.702.137	223.409	4.127	-	17.606.265
Добивка за годината		-	-	-	-	-	-	12.574.635	12.574.635
Нето позитивни промени во објективната вредност на должнички хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка	44	-	-	-	-	187.890	-	-	187.890
Очекувана кредитна загуба на должнички хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка	44	-	-	-	-	6.756	-	-	6.756
Ефекти од реализирани ценовни промени на должнички хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка	44	-	-	-	-	(1.372)	-	-	(1.372)
Нето-промени во објективната вредност на сопственички хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка	44	-	-	-	-	103	-	-	103
Добивка од примени книги, донации – библиотечен фонд	44	-	-	-	-	-	10	-	10
Вкупно сеопфатна добивка за 2024 година		-	-	-	-	193.377	10	12.574.635	12.768.022
Нето нереализирани позитивни курсни и ценовни промени од злато	44	-	-	-	8.632.608	-	-	(8.632.608)	-
Нето нереализирани негативни курсни разлики	44	-	-	-	(62.323)	-	-	62.323	-
Нето нереализирани позитивни ценовни промени за хартии од вредност мерени по објективна вредност преку билансот на успех	44	-	-	-	1.384.674	-	-	(1.384.674)	-
Нереализирани позитивни ценовни промени од дериватни финансиски инструменти	44	-	-	-	59.828	-	-	(59.828)	-
Реализирани ценовни промени од хартии од вредност мерени по објективна вредност преку билансот на успех	44	-	-	-	(849.867)	-	-	849.867	-
Распределба во општите резерви	44	-	511.457	-	-	-	-	(511.457)	-
Распределба во Буџетот на Република Северна Македонија	43	-	-	-	-	-	-	(2.898.258)	(2.898.258)
Состојба на 31 декември 2024 година		1.289.789	1.200.434	1.697.826	22.867.057	416.786	4.137	-	27.476.029

* Дефинирани како специјални резерви во согласност со одредбите од Законот за Народната банка коишто беа во сила за годината којашто заврши на 31 декември 2023 и 2024 година.

** Дефинирани како ревалоризациски резерви во Законот за Народната банка на Република Северна Македонија (ревалоризациски резерви за финансиски инструменти мерени по објективна вредност преку билансот на успех).

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Финансиски извештаи за годината завршена на 31 декември 2024

(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

ИЗВЕШТАЈ ЗА ПАРИЧНИТЕ ТЕКОВИ			
	Белешка	2024	2023
Парични текови од оперативни активности			
Добивка за годината		12.574.635	4.992.679
Коригиран за:			
Приходи од камати	5	(5.022.026)	(2.984.237)
Расходи за камати	5	3.565.423	3.006.119
Ефекти од негативна камата	5	(1.610)	(6.526)
Нето нереализирани курсни и ценовни промени од злато		(8.632.608)	(2.279.169)
Нето-приходи од хартии од вредност мерени по објективна вредност преку билансот на успех и дериватни финансиски инструменти		(4.363.497)	(1.510.900)
Нето-приходи од хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка	9	(127.841)	(46.873)
Приходи од дивиденди	11	(11.993)	(9.223)
Исправка на вредноста		6.121	9.246
Ослободена/Издвоена посебна резерва		(308)	29
Депрецијација и амортизација	27, 28	83.108	78.083
Парични текови користени за/од оперативни активности, пред промените во оперативните средства и обврски		(1.930.596)	1.249.228
Орочени девизни депозити над 90 дена		(5.350.065)	-
Злато		-	(10.116)
Странски хартии од вредност и дериватни финансиски инструменти		(66.064.443)	14.362.669
Побарувања врз основа на девизни репо-трансакции		(5.354.598)	8.902.551
Побарувања од државата за односите со ММФ		(4.139.263)	2.913.824
Останати средства		(102.603)	88.352
Готови пари во оптек		9.172.669	3.356.290
Депозити на банките и штедилниците		3.513.615	18.890.886
Задолжителна резерва на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари		667.466	8.093.030
Благајнички записи на Народната банка, приливи		78.772.070	86.699.296
Благајнички записи на Народната банка, одливи		(79.390.000)	(86.764.000)
Обврски врз основа на девизни репо-трансакции		(9.662.306)	(4.874.586)
Депозити на државата вклучувајќи ограничени и други депозити		19.196.651	1.546.146
Обврски врз основа на користени кредити од ММФ во име и за сметка на државата		4.139.263	(2.913.824)
Останати обврски		(48.820)	58.455
Примени камати		4.389.386	2.997.560
Платени камати		(2.946.921)	(2.420.891)
Примени дивиденди		11.993	9.223
Нето парични текови користени за/од оперативни активности		(55.126.502)	52.184.093
Набавки на недвижности, опрема и нематеријални средства		(25.372)	(132.418)
Нето парични текови користени во инвестициони активности		(25.372)	(132.418)
Исплатена добивка во Буџетот на Република Северна Македонија		(109.779)	-
Нето парични текови користени за финансиски активности		(109.779)	-
Нето-намалување/зголемување на парите и паричните средства		(55.261.653)	52.051.675
Пари и парични средства на почетокот на годината		108.694.775	56.643.100
Пари и парични средства на крајот на годината	45	53.433.122	108.694.775

Белешките од страницата 11 до страницата 89 се составен дел од овие финансиски извештаи

1. Општи информации

Народната банка на Република Северна Македонија (во натамошниот текст: Народната банка) е централна банка на Република Северна Македонија и е единствената емисиона институција во државата. Народната банка, како централна емисиона банка, е основана во 1992 година. Организацијата и работењето на Народната банка се регулирани со Законот за Народната банка на Република Северна Македонија, објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 158/10 од 9 декември 2010 година, бр. 123/12 од 2 октомври 2012 година, бр. 43/14 од 4 март 2014 година, бр. 153/15 од 4 септември 2015 година, бр. 6/16 од 15 јануари 2016 година, бр. 83/18 од 8 мај 2018 година и во „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 110/21 од 19 мај 2021 година, бр. 74/24 од 2 април 2024 година и бр. 16/25 од 24 јануари 2025 година. Народната банка е правно лице со административна, финансиска и управувачка самостојност и е овластена за постигнување на целите и за извршување на задачите утврдени со закон.

Според Законот за Народната банка, основната цел на Народната банка е постигнување и одржување на ценовната стабилност. Другата цел, којашто ѝ е подредена на основната цел, е да придонесува кон одржување стабилен и конкурентен, пазарно ориентиран финансиски систем. Народната банка ја поддржува општата економска политика, без да го загрози остварувањето на основната цел и во согласност со принципот на отворена пазарна економија со слободна конкуренција.

Народната банка, во рок од четири месеци по завршувањето на финансиската година, објавува и поднесува до Собранието на Република Северна Македонија и до министерот за финансии, извештаи, одобрени од Советот на Народната банка, во врска со состојбите и движењата во економијата за годината којашто завршила и перспективите за следната година, со посебен осврт на остварувањето на целите и политиките на Народната банка, како и за состојбата на банкарскиот систем и за финансиската стабилност во Република Северна Македонија. Во истиот рок, до претседателот на Република Северна Македонија, до Собранието на Република Северна Македонија, до претседателот на Владата на Република Северна Македонија и до министерот за финансии, ги доставува и годишните финансиски извештаи за финансиската година којашто завршила, одобрени од Советот на Народната банка, потпишани од гувернерот на Народната банка и ревидирани од независен надворешен ревизор.

Капиталот на Народната банка е во сопственост на Република Северна Македонија и тој не може да се пренесува или да е предмет на какво било оптоварување. Финансискиот резултат¹ на Народната банка се утврдува во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување (МСФИ). Добивката за распределба или загубата за покривање се утврдува кога од финансискиот резултат утврден во согласност со МСФИ, нереализираните приходи од курсни и ценовни промени ќе се пренесат во ревалоризациските резерви, а нереализираните расходи од курсни и ценовни промени ќе се покријат од ревалоризациските резерви, на што се додаваат реализираните приходи и расходи за коишто биле издвоени ревалоризациски резерви во претходните години. Ревалоризациските резерви формирани од нереализираните приходи од курсни и ценовни промени се користат за покривање на нереализираните расходи од курсни и ценовни промени, при што вкупната вредност на ревалоризациските резерви не може да биде пониска од нула.

¹ Во Билансот на успех „Нето добивка за годината“.

1. Општи информации (продолжува)

Со измените на Законот за Народната банка, коишто се во сила од 24 јануари 2025 година, се укинаа специјалните резерви² на Народната банка, со обврска акумулираниот износ во специјалните резерви да се пренесе во општите резерви³, во рок од 30 дена од стапувањето во сила на измените, при што се изврши промена и во начинот на распределба на добивката за распределба. Во согласност со ова законско решение, од добивката за распределба во општите резерви на Народната банка се акумулираат 30% до постигнувањето на нивото на основниот капитал пропишан со Законот за Народната банка, односно 15% во општите резерви по достигнувањето на нивото на основниот капитал, а остатокот се распределува за Буџетот на Република Северна Македонија. Општите резерви се користат за покривање на загубите на Народната банка. Во случај за финансиската година да се утврди загуба за покривање, Советот на Народната банка донесува одлука за покривање на загубата од општите резерви. Доколку загубата е поголема од нивото на општата резерва, износот над нивото се покрива од добивката во наредните години, при што таа најнапред се користи за покривање на загубите од претходните години до нивното целосно покривање, а потоа се распределува во согласност со начинот за распределба на добивката. Во случај вкупниот капитал⁴ на Народната банка, намален за акумулираната непокриена загуба од тековната и претходните години, да е помал од основниот капитал утврден во Законот за Народната банка, потребниот износ за достигнување на капиталот се обезбедува од Буџетот на Република Северна Македонија. Владата на Република Северна Македонија, во период не подолг од 60 календарски дена од барањето на Народната банка, го обезбедува потребниот износ на средства за кусокот на капитал во пари или во преносливи должнички хартии од вредност со одреден рок на достасување коишто се издадени по пазарни каматни стапки коишто преовладуваат во Република Северна Македонија.

Во согласност со одредбите од Законот за Народната банка коишто беа во сила за годината којашто заврши на 31 декември 2023 година, финансискиот резултат за распределба се утврдуваше кога од нето-добивката / загубата утврдена во согласност со МСФИ се одземаше вкупниот износ на нереализирани ревалоризациски приходи и се додаваше износот на реализираните приходи во годината за коишто биле издвоени ревалоризациски резерви во минати периоди. Нереализираните ревалоризациски расходи се покриваа од соодветните сметки за ревалоризациски резерви сè додека салдото на овие сметки не се сведеше на нула, а потоа од добивката остварена во

² Специјалните резерви за покривање на трошоците за однапред предвидени намени можеа да се формираат по претходно добиена согласност од Владата на РСМ, во согласност со Законот за Народната банка од 2010 година. Со измените на Законот за Народната банка од јануари 2016 година беше утврден начинот на распределба на дел од добивката во специјалните резерви. Владата на Република Македонија на 1.12.2015 година даде согласност за отворање „сметка за специјални резерви за покривање трошоци за однапред предвидени намени“, со специјална намена за изградба на новиот деловен објект на Народната банка. Во јануари 2016 година, Советот на Народната банка го утврди нивото на сметката за специјални резерви да достигнат износ од 2.200.000 илјади МКД, односно во висина на проценетата вредност на набавката за изградба на зградата. До крајот на 2023 година со издвојување на законски определениот дел од добивката во специјалните резерви се акумулирани 1.697.826 илјади МКД.

³ Во рамките на законски определениот рок, односно на 7 февруари 2025 година, специјалните резерви во износ од 1.697.826 илјади МКД се пренесоа во општите резерви на Народната банка, со што нивото на општите резерви достигна 2.386.803 илјади МКД и го надмина износот на основниот капитал пропишан со Законот за Народната банка.

⁴ Вкупниот капитал на Народната банка претставува збир од капиталот, општата резерва и ревалоризациските резерви.

1. Општи информации (продолжува)

тековната година, од сметката за општа резерва и од капиталот. Финансискиот резултат за распределба се распределуваше во општите резерви и во Буџетот на Република Северна Македонија, и тоа: 70% во општите резерви до постигнувањето на нивото на основниот капитал пропишан со Законот за Народната банка, односно 15% во општите резерви по постигнувањето на нивото на основниот капитал, а остатокот за Буџетот на Република Северна Македонија. Во случај на отворена сметка за специјални резерви, финансискиот резултат за распределба можеше да се распредели, и тоа најмногу 70% во специјалните резерви до постигнувањето на утврдениот износ од Советот на Народната банка, а остатокот се распределуваше во согласност со претходно опишаниот начин на распределба.

Органи на Народната банка се Советот на Народната банка и Извршниот одбор на Народната банка⁵. Советот на Народната банка управува со Народната банка и се состои од девет члена од кои гувернерот и тројцата вицегувернери со статус на извршни членови и пет неизвршни члена. Гувернерот и тројцата вицегувернери го сочинуваат Извршниот одбор на Народната банка. Советот на Народната банка е задолжен за дефинирање и формулирање на политиките и надзор на нивното спроведување, како и надзор на работењето на Народната банка. Извршниот одбор е надлежен за спроведување на политиките. Гувернерот на Народната банка претседава со Советот на Народната банка и со Извршниот одбор, има главна извршна функција во Народната банка и е задолжен за нејзиното секојдневно работење.

Финансиските извештаи за финансиската 2024 година се усвоени од Советот на Народната банка на Република Северна Македонија на 27 февруари 2025 година.

д-р Анита Ангеловска-Бежоска,

гувернер на Народната банка на Република Северна Македонија

Весна Филиповска,

директор на Дирекцијата за финансии, сметководство и контрола

⁵ Извршниот одбор се воспостави како орган на Народната банка во согласност со измените на Законот за Народната банка („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 74/24 од 2 април 2024 година).

2. Преглед на значајните сметководствени политики

Основните сметководствени политики применети при изготвувањето на овие финансиски извештаи се прикажани подолу.

А Основа за подготовка на финансиските извештаи

Финансиските извештаи се подготвени во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување (МСФИ), сметководствени стандарди како што се издадени од страна на Одборот за меѓународни сметководствени стандарди (ОМСС), коишто ги вклучуваат и стандардите и толкувањата одобрени од Одборот за меѓународни сметководствени стандарди (ОМСС) и толкувањата издадени од Комитетот за толкување на меѓународното финансиско известување (КТМФИ).

Финансиските извештаи се подготвени според принципот на набавна вредност како основа за мерење, освен за определени средства коишто се мерат според објективната вредност. Средствата коишто се мерат по објективната вредност се: финансиските средства вреднувани по објективната вредност преку билансот на успех, финансиските средства вреднувани по објективната вредност преку останатата сеопфатна добивка, златото, финансиските деривати и уметничките дела. Недвижностите, опремата и нематеријалните средства се мерат по нивната набавна вредност намалена за акумулираната депрецијација / амортизација и загубите поради оштетување, доколку постојат.

а) Промени во опкружувањето

Во 2024 година, високите стапки на инфлација на глобално ниво коишто претставуваа предизвик минатите неколку години почнаа да бележат надолен тренд⁶, што им овозможи на централните банки на водечките економии да го започнат циклусот на нормализација на монетарната политика. Во таа смисла, ЕЦБ⁷ и ФЕД⁸ ги намалија референтните каматни стапки за 100 базични поени, со што ЕЦБ ја сведе депозитната каматна стапка на 3%, а целното ниво на ФЕД на крајот на годината изнесуваше 4,25% – 4,5%. Очекувањата и промените во поставеноста на монетарната политика имаа силно влијание врз движењата на меѓународните финансиски пазари, при што приносите на најбезбедните инструменти со фиксен принос бележеа пад на кратките рочности. Од друга страна, поволните остварувања на пазарот на труд и личната потрошувачка во САД, влијаеја за согледувања во насока на задржување на инфлациските притисоци подолг период. Во такво опкружување, приносите на државните обврзници во САД на подолгите рочности забележаа раст, што во голема мера беше пренесено и во еврозоната, каде што приносите на најбезбедните државни обврзници се зголемија во речиси ист обем. Геополитичките тензии во Украина и Блискиот Исток и понатаму претставуваа предизвик за инвеститорите, придонесувајќи за повремени променливи движења на меѓународните пазари.

⁶ Во еврозоната, стапката на инфлација во 2024 година се сведе од 5,5% на 2,4% во просек, а во САД од 4,1% на 3%.

⁷ Европска централна банка (European Central Bank) – ЕЦБ.

⁸ Федерален систем на резерви (Federal Reserve Bank of New York) – ФЕД, е систем на централните банки на Соединетите Американски Држави.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**A Основа за подготовка на финансиските извештаи (продолжува)*****а) Промени во опкружувањето (продолжува)***

Условите во домашната економија овозможија Народната банка од септември 2024 година да започне со постепено нормализирање на монетарните услови со намалување на каматните стапки. Така, од септември до декември 2024 година, каматната стапка на основниот инструмент на монетарната политика, благајничките записи, во три последователни наврати беше намалена за вкупно 0,75 п.п., од 6,30% до нивото од 5,55%. Каматните стапки на расположливите депозити преку ноќ и со рочност од седум дена беа намалени само еднаш во декември, за по 0,25 п.п., од 4,20% и 4,25% до нивото од 3,95% и 4,00%, соодветно. Со оглед на тоа дека понудениот износ на благајнички записи беше задржан на нивото од 10.000.000 илјади МКД, банките и оваа година го насочија најголемиот дел од вишокот денарски средства кон расположливите депозити кај Народната банка, главно на рочност од седум дена, чијашто просечна состојба (околу 48.500.000 илјади МКД) забележа раст на годишна основа. Повисоката просечна состојба на депозитите на банките во текот на 2024 година наспроти 2023 година, задржувањето на каматните стапки на нивото од крајот на 2023 година во поголем период од годината, т.е. до септември 2024 година и нивното благо намалување до крајот на годината, како и структурата на монетарните инструменти, доведоа до умерено зголемување на монетарните трошоци во 2024 година, во споредба со 2023 година.

На почетокот од годината беа извршени промени и кај задолжителната резерва. Измените беа направени заради акумулирање на дел од вишокот ликвидност, но и за натамошно стимулирање на денарското долгорочно штедење, при што се изврши поедноставување и модернизација на системот на задолжителна резерва и негово усогласување со поставеноста во ЕЦБ. Така, стапката на задолжителна резерва за краткорочните денарски обврски на банките постепено се зголеми од 5% до 8%, со што се нормализира на нивото од 2022 година. За сите обврски во домашна валута со рочност над 2 години, како и за обврските на домаќинствата орочени над 1 година се применува стапка на задолжителна резерва од 0%. Понатаму, за обврските со рочност над 2 години во странска валута, стапката на задолжителна резерва се зголеми од 0% на 5%, а на краткорочните обврски во странска валута и натаму се применува стапка на задолжителна резерва од 21%. За сите обврски на банките и штедилниците со девизна клаузула и натаму се применува стапката на задолжителна резерва од 100%. За зајакнување на ефектот од раздвојувањето на стапките од валутен аспект, повторно се зголеми делот од задолжителната резерва во странска валута којшто се одржува во евра, од 81% на 85%, а повисоката обврска во странска валута им овозможи на банките пофлексибилно да управуваат со зголемувањето на делот којшто го исполнуваат на просечна основа, од 10% на 15%.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**А Основа за подготовка на финансиските извештаи (продолжува)*****а) Промени во опкружувањето (продолжува)***

Монетарните приходи во 2024 година остварија раст во однос на 2023 година како резултат на сеуште релативно високите каматни стапки и приносите на инструментите во рамките на девизните резерви, во услови на постепено нормализирање на монетарните политики на ЕЦБ и централните банки на другите водечки економии. Притоа, се остварија релативно високи каматни приходи од пласманите на депозитните сметки кај централните банки, како и релативно високи приходи од вложувањата во странски хартии од вредност. Зголемувањето на приносите на средните и долгите рочности беше согледано како поволна можност за купување хартии од вредност со подолго приспособено времетраење, со цел да се обезбедат поволни остварувања и наредните години. Исто така, привремената променливост на приносите на странските пазари овозможуваше активен пристап кон управувањето и остварување дополнителни приходи преку продажба на хартии од вредност. Активниот пристап во управувањето со девизните резерви придонесе за натфрлање на резултатите на портфолијата за тргување во однос на соодветните референтни портфолија, што во голем дел се должеше и на изборот на инструменти, односно на повисокоприносните инструменти во коишто се инвестираа девизните резерви.

б) Првична примена на новите измени на постојните стандарди коишто се во сила во периодот на известување

Новите стандарди, измените на веќе постојните стандарди и новите толкувања издадени од страна на Одборот за меѓународни сметководствени стандарди (ОМСС) коишто се во сила во тековниот период на известување се:

- **Измени на МСС 1 „Презентација на финансиски извештаи“** – Измени во делот за класификацијата на обврските како тековни или нетековни, со кои се појаснуваат насоките при одредувањето дали одредена обврска е тековна или нетековна (применливи за годишните периоди на известување коишто започнуваат на или по 1 јануари 2024 година);
- **Измени на МСФИ 16 „Наеми“** – Измени во сметководствениот третман при последователното мерење на обврските при продажба и повратен наем по датумот на трансакцијата (применливи за годишните периоди на известување коишто започнуваат на или по 1 јануари 2024 година); и
- **Измени на МСС 1 „Презентација на финансиски извештаи“** – Измени со кои се подобрува презентирањето на нетековните обврски со ковенанти во финансиските извештаи (применливи за годишните периоди на известување коишто започнуваат на или по 1 јануари 2024 година); и
- **Измени на МСС 7 и МСФИ 7 „Извештај за парични текови и финансиски инструменти – обелоденувања“** - Измени со кои се подобрува презентирањето на финансиските договори со добавувачите и нивното влијание врз обврските, паричните текови и изложеноста на ликвидносниот ризик (применливи за годишните периоди на известување коишто започнуваат на или по 1 јануари 2024 година).

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

А Основа за подготовка на финансиските извештаи (продолжува)

б) Првична примена на новите измени на постојните стандарди коишто се во сила во известувачкиот период (продолжува)

Измените на досегашните стандарди и новите толкувања не доведоа до какви било материјални промени во финансиските извештаи на Народната банка.

в) Нови стандарди и измени на постојните стандарди коишто сè уште не стапиле во сила

На денот на издавањето на овие финансиски извештаи се објавени следниве стандарди, нивните дополнувања и нови толкувања коишто сè уште не стапиле во сила:

- **Измени на МСС 21 „Ефекти од промени на девизни курсеви“** – Измени со кои се појаснува пристапот при подготовката на финансиските извештаи во случај на долгорочна неконвертабилност помеѓу одредени валути при презентирање трансакции во странска валута, курсирање, или презентирање на финансиските извештаи во друга валута (применливи за годишните периоди на известување коишто започнуваат на или по 1 јануари 2025 година);
- **Измени на МСФИ 9 и МСФИ 7 „Класификација и мерење на финансиските инструменти“** – Измени со кои се подобруваат одредени области во сметководството поврзани со порамнување на финансиските средства и обврски користејќи го електронскиот систем за плаќање и примена на барањата за процена на договорните парични текови за финансиските средства коишто се поврзани со прашања од областа на животната средина, социјални прашања и управувањето (применливи за годишните периоди на известување коишто започнуваат на или по 1 јануари 2026 година); и
- **Годишни подобрувања на МСФИ стандардите – том 11** – ОМСС го користи процесот за годишни подобрувања со цел да се извршат неопходните измени во МСФИ стандардите коишто нема да бидат вклучени како дел од кој било друг стандард. Измените ќе се одразат во следниве стандарди: МСФИ 1 во делот на првата примена на сметководство за хеџирање и МСФИ 7 – во делот на депризнавање на добивките и загубите, обелоденувања на одложените разлики помеѓу објективната вредност и трансакциските цени и вовед и обелоденувања за кредитен ризик (применливи за годишните периоди на известување коишто започнуваат на или по 1 јануари 2026 година).

Народната банка не ги примени овие нови и изменети стандарди и нови толкувања пред датумот на нивната примена. Народната банка смета дека прифаќањето на овие стандарди, измени и нови толкувања нема да има материјално влијание врз финансиските извештаи на Народната банка во периодот на нивната почетна примена.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**Б Трансакции во странска валута***Функционална и известувачка валута*

Ставките коишто се вклучени во финансиските извештаи се прикажани во валутата на примарното економско окружување во кое делува Народната банка (функционална валута). Финансиските извештаи се прикажани во македонски денари (МКД), којашто е функционална и известувачка валута на Народната банка, искажани во илјади денари, освен доколку не е поинаку наведено.

Трансакции и состојби

Средствата и обврските деноминирани во странска валута се искажуваат во МКД според средниот девизен курс на денот на составувањето на Извештајот за финансиската состојба, освен за евиденција на квотата на Република Северна Македонија за членството во ММФ, како и на сметките бр. 1 и 2 (белешка 24 и 40в). Трансакциите коишто се извршени во странска валута се изразуваат во МКД по девизниот курс на денот на трансакцијата.

Сите разлики од промените на девизните курсеви се признаени во билансот на успех.

Среден девизен курс:	31 декември 2024	31 декември 2023
	МКД	МКД
УСД	58,8807	55,6516
ЕУР	61,4950	61,4950
СПВ	76,5381	74,5293

В Нетирање

Финансиските средства и обврски се нетираат и нивната нето-вредност се прикажува во Извештајот за финансиската состојба на нето-основа, доколку се исполнети одредени услови предвидени со соодветен стандард за нетирање и можност за прикажување или порамнување на трансакциите на нето-основа.

Г Репо-трансакции

Продадените хартии од вредност што се предмет на повторно купување (репо-трансакции) се прекласификувани во финансиските извештаи како средства коишто се дадени како залог кога според договорот преносителот има право или намера да ги продаде или повторно да ги заложат како обезбедување. Обврските врз основа на репо-трансакции се вклучени во обврските врз основа на девизни репо-трансакции. Побарувањата врз основа на купените хартии од вредност коишто се предмет на повторна продажба (обратни репо-трансакции) се вклучени во побарувањата врз основа на девизни репо-трансакции и кредити дадени на банките.

Разликата помеѓу продажната и куповната цена претставува камата и е пресметана за целокупното времетраење на договорот со примена на методот на ефективна каматна стапка. Доколку има хартии од вредност коишто се предмет на заем, на датумот на известување се прикажуваат во финансиските извештаи.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**Г Репо-трансакции (продолжува)**

Хартиите од вредност коишто се позајмени и оние што се примени како обезбедување за обратни репо-трансакции не се признаваат во финансиските извештаи, освен доколку не им се продадени на трети лица, а во тој случај набавките и продажбите се прикажани како добивка или загуба и се вклучени во билансот на успех во периодот на кој се однесуваат. Обврската за враќање на хартиите од вредност се прикажува по објективната вредност како обврска од редовното работење. Репо-трансакциите се прикажани по амортизираната набавна вредност, намалени за исправката на вредноста за очекувана кредитна загуба (види белешка 2S).

Трансакциите со колатерализирано злато се третираат како договори за реоткуп. Обврските врз основа на трансакциите со колатерализирано злато се вклучени во обврските врз основа на девизни репо-трансакции. Златото коешто е предмет на овој договор и натаму се прикажува во извештајот за финансиската состојба на Народната банка и се продолжува со негово ценовно и курсно усогласување. Разликата помеѓу продажната и куповната цена претставува камата и е пресметана за целокупното времетраење на договорот со примена на методот на ефективна каматна стапка.

Д Депозити во странска валута

Депозитите во странска валута се прикажани по амортизираната набавна вредност, намалени за исправката на вредноста за очекувана кредитна загуба (види белешка 2S).

Ѓ Монетарно злато

Монетарното злато го сочинуваат златните депозити во кореспондентни банки и залихата на златни прачки изработени по меѓународните стандарди коишто се чуваат во трезорот на Народната банка. Каматата за златните депозити се наплаќа во САД-долари или во ЕУР на датумот на достасување, во зависност од договорите. Монетарното злато е дел од девизните резерви и со него се управува на ист начин како со другите финансиски средства од девизните резерви. Златото се мери во единица мерка фина унца злато.

Монетарното злато е класификувано како финансиско средство според објективната вредност преку билансот на успех определено како такво при почетното признавање и се мери по објективната вредност. Објективната вредност на монетарното злато е поврзана со цената на златото и е пресметана врз основа на претпладневната пазарна цена за 1 фина унца злато на Лондонската берза за злато, изразена во САД-долари, деноминирана во МКД по тековниот девизен курс на МКД во однос на САД-доларот на датумот на финансиските извештаи. Реализираните и нереализираните добивки и загуби од ревалоризацијата на златото на крајот на пресметковниот период, коишто произлегуваат од промените во пазарната цена на златото и промената на курсот на денарот во однос на САД-доларот, се вклучени во билансот на успех. Каматата од монетарното злато е вклучена во приходите од камати.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**Е Пари и парични средства**

За целите на Извештајот за паричните текови, парите и паричните средства ги вклучуваат износите со рок на достасување пократок од 90 дена од датумот на стекнување, вклучувајќи ги девизните депозити без ограничените депозити, девизите во трезорот на Народната банка и средства во специјални права за влечење (во понатамошниот текст СПВ⁹) на посебната сметка кај ММФ.

Ж Финансиски средства*Класификација и мерење на финансиските средства*

Народната банка ги класификува финансиските средства во три категории, и тоа: финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност, финансиски средства мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка и финансиски средства мерени по објективна вредност преку билансот на успех. Народната банка ја одредува класификацијата на финансиските средства во зависност од деловниот модел и договорните парични текови коишто се очекуваат од нив.

Деловниот модел преставува начин на управување со финансиските средства со цел да се создадат парични приливи или да се постигне одредена деловна цел. Стратегиското раководство на Народната банка го определува деловниот модел на ниво на групи на финансиски средства со кои се управува за постигнување одредена деловна цел.

Анализата на карактеристиките на договорните парични текови на финансиските средства се применува на ниво на индивидуални финансиски инструменти (договорни услови) со цел да се провери дали договорните парични текови од средствата се однесуваат исклучиво на плаќање „главница и камата“. Во рамките на договорните парични текови, елементот „главница“ го опфаќа износот при првичното одобрување, намален за сите отплати; а елементот „камата“ претставува надоместок за временската вредност на парите, кредитниот ризик, ликвидносниот ризик, административните или услужните трошоци и профитната маргина.

Народната банка управува со финансиските средства преку следниве деловни модели:

- Деловен модел чија цел е чување на средствата заради наплата на договорни парични текови;
- Деловен модел чија цел е наплата на договорни парични текови и продажба на финансиски средства; и
- Останати деловни модели (тргување и остварување добивки од промената во објективната вредност на средствата).

⁹ Special Drawing Rights.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**Ж Финансиски средства (продолжува)**

Класификација и мерење на финансиските средства (продолжува)

Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност

Финансиските средства мерени по амортизирана набавна вредност се вложувања коишто имаат за цел да обезбедат наплата на договорните парични текови и од коишто Народната банка очекува наплата исклучиво на „главница и камата“. Во оваа категорија спаѓаат должничките хартии од вредност мерени по амортизирана набавна вредност, кредитите и побарувањата со фиксни или предвидливи плаќања коишто не котираат на активните пазари.

Должничките хартии од вредност мерени по амортизирана набавна вредност, по првичното признавање, последователно се искажуваат по амортизирана набавна вредност намалена за исправката на вредноста за очекувана кредитна загуба. Амортизираната набавна вредност е еднаква на износот при почетното признавање, намалена за отплатата на главницата, зголемена или намалена за кумулативната амортизација со употреба на методот на ефективна каматна стапка на сите разлики помеѓу почетниот износ и износот при достасувањето.

Кредитите и побарувањата произлегуваат од активностите каде што Народната банка му обезбедува пари на должникот без намера за тргување. Кредитите се признаваат кога паричните средства му се одобрени на должникот и се прикажани по амортизираната набавна вредност со користење на принципот на ефективна каматна стапка. Ефективните странски пари, депозитите во странска валута, специјалните права на влечење, побарувањата врз основа на репо-трансакции, побарувањата од државата за односите со ММФ, побарувањата од банките и другите побарувања се класификувани во оваа категорија финансиски средства.

За финансиските средства мерени по амортизирана набавна вредност се пресметува очекувана кредитна загуба (белешка 2S).

Хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка

Финансиските средства мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка се вложувања со цел да се наплатат договорни парични текови и/или се чуваат за продажба и во согласност со договорните услови предвидуваат парични текови исклучиво на „главница и камата“. Хартиите од вредност од оваа категорија се признаваат според објективна вредност и промените во објективната вредност се искажуваат како посебна компонента на останатата сеопфатна добивка и се признаваат во капиталот и резервите, во рамките на сметките за ревалоризациски резерви. При отуѓување или намалување на вредноста врз основа на признавање исправка на вредноста за очекувана кредитна загуба, кумулираните добивки и загуби искажани во останатата сеопфатна добивка и распределени во капиталот и резервите, се вклучуваат во билансот на успех за периодот на кој се однесуваат.

За финансиските средства мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка се пресметува очекувана кредитна загуба (белешка 2S).

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

Ж Финансиски средства (продолжува)

Класификација и мерење на финансиските средства (продолжува)

Хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка (продолжува)

За вложувањата во сопственички инструменти на одредени специфични финансиски институции, за кои нема активен пазар и чиешто поседување е утврдено со регулатива и/или е поврзано со можноста на користење на услугите коишто ги вршат овие институции, може да се смета дека нивната набавна вредност ја одразува нивната објективна вредност. За вложувањата во сопственички инструменти за кои нема активен пазар, но за кои може да биде утврдена објективна вредност, таа се утврдува со примена на техники на вреднување.

Финансиски средства коишто се мерат според објективната вредност преку билансот на успех

Финансиски средства коишто се мерат според објективната вредност преку билансот на успех се вложувања заради нивно тргување и остварување добивки од промените во објективната вредност на овие инструменти, како и вложувања во оние хартии од вредност коишто не ги исполнуваат критериумите на останатите две категории. Овие должнички хартии од вредност и финансиските деривати се вреднуваат по објективната вредност и промените во објективната вредност се вклучуваат во билансот на успех.

Почетно признавање

Сите финансиски средства почетно се признаваат според нивната набавна цена, односно објективната вредност на дадените средства во моментот на нивното стекнување, вклучувајќи ги и сите трошоци коишто се составен дел на ефективната каматна стапка, освен за финансиските деривати и хартиите од вредност мерени по објективна вредност преку билансот на успех за кои сите трошоци се признаваат во билансот на успех.

Прекласификација на должничките финансиски средства од една во друга категорија е можна само доколку дојде до промена на деловниот модел за управување со средствата. Се очекува дека прекласификациите ќе претставуваат ретки случаи и ќе се направат кога промената на деловниот модел има значително влијание врз деловните операции на Народната банка, или поради промена на надворешни или внатрешни фактори коишто имаат значително влијание врз активностите на Народната банка.

Депризнавање

Народната банка го депризнава финансиското средство кога договорните права на паричните текови од финансиското средство се истечени или кога финансиското средство е пренесено и преносот се квалификува за депризнавање. Народната банка го депризнава финансиското средство, во целост или делумно, доколку не очекува наплата на договорните побарувања во целост или делумно.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**3 Објективна вредност**

За вложувањата во финансиски инструменти со кои се тргува на финансиските пазари, објективната вредност се одредува преку котираните пазарни цени. За вложувањата коишто не котираат, објективната вредност се одредува преку пазарните цени на сличните вложувања, или се заснова врз дисконтираните очекувани парични текови.

S Исправка на вредноста и ненаплатливост на финансиските средства

Изложеноста на кредитниот ризик за финансиските средства коишто се мерат по амортизирана набавна вредност и за должничките финансиски средства коишто се мерат по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка (депозити во странски банки, должнички хартии од вредност, побарувања врз основа на репо-трансакции, побарувања, кредити и аванси) се оценува на редовна основа и се утврдува износ на очекуваните кредитни загуби. За вложувањата во сопственички инструменти коишто се мерат по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка не се пресметува очекуваната кредитна загуба.

Очекуваната кредитна загуба преставува износ што е еднаков на разликата помеѓу договорните парични текови на финансиското средство и сегашната вредност на очекуваните парични текови на финансиското средство, дисконтирани со примена на ефективната каматна стапка утврдена при првичното признавање на средството.

На датумот на известување за финансиските средства се проценува кредитниот ризик, како и дали настанала значителна промена на кредитниот ризик од нивното почетно признавање. Врз основа на овие критериуми, средствата се класифицираат во едно од трите нивоа на кредитен ризик. За секое финансиско средство мерено по амортизирана набавна вредност или по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка се утврдува износ на исправка на вредноста за очекувана кредитна загуба, соодветно за нивоата на кредитен ризик во кои е класифицирано средството.

Ниво 1: очекувана кредитна загуба – 12 месеци

За финансиските средства кај кои нема значително зголемување на кредитниот ризик од почетното признавање и коишто на датумот на известување имаат низок кредитен ризик, се признава очекувана кредитна загуба којашто преставува дел од загубата за целиот животен век на средствата којашто би настанала како резултат на веројатноста за настанување штетен настан во следните 12 месеци.

Ниво 2: очекувана кредитна загуба за целиот животен век на средството – нема објективни докази за оштетување (кредитни загуби)

За финансиските средства кај кои има значително зголемување на кредитниот ризик од почетното признавање, но не се кредитно оштетени, се признава очекувана кредитна загуба за целиот преостанат животен век на средствата.

Ниво 3: очекувана кредитна загуба за целиот животен век на средството – има објективни докази за оштетување (кредитни загуби)

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**S Исправка на вредноста и ненаплатливост на финансиските средства (продолжува)**

Финансиските средства се оценети како кредитно оштетени како резултат на настанување на еден или повеќе настани коишто имаат штетно влијание врз проценетите идни парични текови на средствата.

Се смета дека ризик од неисполнување настанува во случај на доцнење подолго од 90 дена и Народната банка ги класификува тие финансиски средства во нивото 3. Овие побарувања се евидентираат на сметките за сомнителни и спорни побарувања. Исправката на вредноста се признава за сите побарувања евидентирани во сметководствената евиденција коишто произлегуваат од тоа побарување (главен долг, камата, казнена камата, други побарувања и слично).

Очекуваната кредитна загуба се пресметува како производ од изложеноста на издавачот / договорната страна во случај на неисполнување на обврските, загуба што ќе настане во случај на неисполнување на обврските и веројатноста за неисполнување на обврските, дисконтирана со ефективната каматна стапка утврдена при првичното признавање. Веројатноста за неисполнување зависи од просечниот долгорочен кредитен рејтинг на инструментите: колку е помал кредитниот рејтинг, толку е поголема веројатноста за неисполнување на обврските.

И Сметководство на датумот на тргување и порамнување

Сите редовни набавки и продажби на финансиски средства се признаваат на датумот на порамнување, односно на датумот на кој е добиено средството или му е предадено на друго лице. Редовните набавки или продажби се набавки или продажби на финансиски средства коишто бараат испорака на средствата во даден рок, што е главно утврден врз основа на правна рамка или конвенција на пазарот.

Ј Недвижности и опрема

Сите ставки на недвижности и опрема се признаваат по нивната набавна вредност намалени за акумулираната депрецијација и загубите поради оштетување.

Земјиштето, нумизматичките монети и библиотечниот фонд се признаваат по нивната набавна вредност и не се предмет на депрецијација.

Уметничките слики се признаваат по нивната објективна вредност и не се предмет на депрецијација. Промените во објективната вредност се признаваат во останатата сеопфатна добивка во ревалоризациските резерви за уметнички дела.

Инвестициите во тек се прикажани по набавната вредност на нивната подготовка вклучувајќи ги трошоците за трети лица. Не се пресметува депрецијација во текот на инвестицијата. По завршувањето на изведбата, сите акумулирани трошоци се префрлаат на соодветните недвижности и опрема и се предмет на соодветната стапка на депрецијација. Добивките и загубите при расходувањето на недвижностите и опремата се прикажуваат во билансот на успех.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**Ј Недвижности и опрема (продолжува)**

Депрецијација се пресметува со примена на праволинискиот метод, врз основа на проценетиот корисен век на употреба на недвижностите и опремата, како што е прикажано подолу:

	2024 година	2023 година
Градежни објекти	5 до 50 години	5 до 50 години
Опрема	2 до 10 години	2 до 10 години
Транспортни средства	5 до 6 години	5 до 6 години
Канцелариски мебел	5 до 10 години	5 до 10 години

Корисниот век на употреба на недвижностите и опремата се ревидира и се приспособува најмалку еднаш годишно, или доколку се оцени како неопходно и се применува перспективно.

К Нематеријални средства

Нематеријалните средства се состојат од компјутерски софтвер и лиценци. Средствата се прикажани по нивната набавна вредност намалени за акумулираната амортизација и загубите поради оштетување, доколку постојат. Се амортизираат според праволинискиот метод за проценетиот животен век, којшто изнесува од една до пет години.

Л Наеми (средства со право на користење и обврски за наеми)

Средствата со право на користење – средства примени под наем, почетно се признаваат по нивната набавна вредност на датумот на започнување на важноста на договорот за наем, којашто е еднаква на почетната вредност на обврските за наем, зголемена за плаќањата за наем направени пред или на денот на започнувањето на важноста на договорот за наем и какви било директно зависни трошоци на договорот за наем. Последователно, средствата со право на користење се мерат по почетната сметководствена вредност намалена за акумулираната депрецијација / амортизација и оштетување и се приспособуваат за одредени усогласувања на обврската за наем.

Обврските за наем почетно се признаваат по сегашната вредност на идните плаќања за наем, дисконтирани со користење на договорната стапка на наем. Доколку таа не е утврдена во договорот, се употребува инкрементална стапка којашто се определува врз основа на каматната стапка на годишно ниво што преовладува на пазарот на долгорочни хартии од вредност издадени од Република Северна Македонија, со рочност еднаква или најблиска до договорениот период на наемот. Последователно, обврската за наем се зголемува за трошоците за камата на наемот, се намалува за извршените исплати на обврската за наем и се приспособува при повторната процена на износот што би се платил или при промената на идните плаќања на наемот.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**Л Наеми (средства со право на користење и обврски за наеми) (продолжува)**

За средствата со право на користење (средства примени под наем) се пресметува депрецијација / амортизација со примена на праволинискиот метод, врз основа на договорното времетраење на користење на средството примено под наем, при што ефектите се признаваат во билансот на успех. Ефектите од трошоците за камата на обврската за наем се признаваат во билансот на успех, при што трошокот се распределува низ целокупниот период на траење на наемот.

За средствата примени под наем, со рок на користење од 12 месеци или пократок и за наеми со ниска вредност, исплатите на обврските за наем се признаваат како оперативен трошок во билансот на успех за периодот на траење на наемот.

Љ Загуби поради оштетување на нефинансиските средства

Средствата коишто имаат неограничен животен век не се предмет на депрецијација и на амортизација и се тестираат за оштетување на годишна основа. Средствата коишто се предмет на депрецијација и амортизација се ревидираат на секој датум на известување со цел да се определи дали постојат објективни докази за оштетување (физички оштетено, застарено, украдено, изгубено или друг настан којшто ја намалува употребната вредност на средството). Доколку постојат вакви докази, се проценува надоместливата вредност на средствата. Загубата поради оштетување е еднаква на износот за кој книговодствената вредност на средството ја надминува неговата надоместлива вредност. Надоместливата вредност е поголемиот износ помеѓу објективната вредност на средството намалена за трошоците за продажба и вредноста на средството во употреба. При оцена на оштетувањето на средствата, тие се групирани од најниско ниво според способноста да создаваат парични текови (единици за создавање парични текови). Сите нефинансиски средства, освен гудвилот, за кои била призната загуба поради оштетување, се предмет на анализа за да се утврди дали постои можност за анулирање на загубата поради оштетување на датумот на известувањето.

М Ковани пари од благородни метали

Кованите пари од благородни метали вклучуваат пригодни ковани пари и ковани пари за колекционерски цели.

Пригодните ковани пари не се платежно средство и вообичаено содржат уметничка или колекционерска вредност и следствено, се продаваат по цена повисока од вредноста на металот од кој се изработени. Народната банка произведува пригодни ковани пари за одбележување значајни настани, врз основа на одлука на Владата. Пригодните ковани пари се вреднуваат по нивната продажна цена, донесена од Советот на Народната банка.

Кованите пари за колекционерски цели се законско средство за плаќање во Република Северна Македонија и вообичаено содржат уметничка и колекционерска вредност. Кованите пари за колекционерски цели почетно се мерат според пониската од нивната набавна вредност и нето продажната вредност.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**М Ковани пари од благородни метали (продолжува)**

Приходите од продажбата на кованите пари од благородни метали се признаваат доколку е веројатно дека Народната банка ќе има идна економска корист од нив и доколку оваа корист може веродостојно да се измери.

Н Банкноти и ковани пари во оптек

Банкнотите и кованите пари во оптек емитирани од страна на Народната банка се прикажани во Извештајот за финансиската состојба како обврска во корист на имателот, изразена во номинална вредност. Кога банкнотите и кованите пари се повлекуваат од оптек, се зголемува обврската за депозитни пари, а се намалува обврската во корист на имателот за готови пари.

Њ Краткорочни хартии од вредност

Краткорочните хартии од вредност (благајнички записи) се издаваат исклучиво во домашна валута и се со рок на достасување во текот на 2024 година од 35/56 дена (2023 година: 28/49 дена). Краткорочните хартии од вредност (благајнички записи), издадени од страна на Народната банка за остварување на целите на монетарната политика, се евидентираат според дисконтираната вредност, одразувајќи ги износите што ги платиле банките и штедилниците за да ги добијат. Каматата се пресметува и се евидентира како што достасува. Благајничките записи на Народната банка првично се признаваат по нивната објективна вредност и последователно се мерат по амортизираната набавна вредност.

О Депозити

Депозитите се признаваат почетно по нивната објективна вредност. Депозитите се мерат последователно по амортизираната набавна вредност. Во депозитите се вклучени: депозитите на банките и штедилниците, расположливите депозити на банките и штедилниците, задолжителната резерва на банките во девизи и задолжителната резерва на штедилниците во денари, други депозити на банките и штедилниците, депозитите на државата, ограничените депозити и останатите депозити.

П Посебни резерви

Посебните резерви се признаваат кога Народната банка има сегашна правна или конструктивна обврска, којашто е настаната како резултат на минати настани и за која е веројатно дека ќе настане одлив на средства за да се намира таа обврска и постои можност за проценување на износот на обврската.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**Р Заеми**

Заемот се признава кога ќе настане, според објективната вредност, нето од трансакциските трошоци. Последователно по првичното признавање, каматоносните заеми се мерат по амортизираната набавна вредност. Доколку долгот се намира пред неговото достасување, која било разлика помеѓу отплатениот износ и сметководствената вредност се прикажува во билансот на успех.

С Депризнавање на финансиски обврски

Народната банка ги депризнава финансиските обврски кога обврските определени во договорите се подмирени, откажани или истечени.

Т Признавање на приходите и расходите*Приходи и расходи од камати*

Приходите и расходите од камати се прикажани во билансот на успех за сите каматоносни инструменти, освен за каматата од хартии од вредност мерени по објективна вредност преку билансот на успех, на пресметковна основа, со користење на методот на ефективна каматна стапка.

Приходи од дивиденди

Дивидендите коишто произлегуваат од сопственичките вложувања класификувани како финансиски средства мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка се признаваат во билансот на успех кога ќе се утврди правото да се прими плаќањето.

Провизии и останати приходи и расходи

Приходите од провизии и надоместоци и другите видови приходи се признаваат на пресметковна основа.

Расходите од провизии и надоместоци и други видови расходи се признаваат на пресметковна основа.

Нето-приходи/расходи од хартии од вредност мерени по објективна вредност преку билансот на успех и дериватни финансиски инструменти

Нето-приходите/расходите од хартиите од вредност мерени по објективна вредност преку билансот на успех ги вклучуваат пресметаните камати од купонски хартии од вредност, реализираните добивки и загуби како резултат на продажби и нереализираните позитивни и негативни промени во објективната вредност на хартиите од вредност по објективна вредност преку билансот на успех. Добивките и загубите од промената на објективната вредност на трансакциите со дериватни финансиски инструменти се признаваат во билансот на успех.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

Т Признавање на приходите и расходите (продолжува)

Нето-приходи/расходи од хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка

Нето-приходите/расходите од хартиите од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка ги вклучуваат реализираните добивки и загуби како резултат на продажби и се признаваат во Билансот на успех. Нереализираните промени во објективната вредност на хартиите од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка се признаваат во извештајот за сеопфатна добивка.

Ќ Нереализирани курсни и ценовни промени

Нереализираните курсни и ценовни промени се резултат на усогласувањето на вредноста на средствата и обврските деноминирани во странска валута со вредноста на курсот на денарот и промените во пазарната цена на денот на известувањето.

У Користи за вработените

Придонес за пензиско осигурување – план за дефинирани придонеси

Обврските за дефинирани придонеси за пензиско осигурување во пензискиот систем на Република Северна Македонија се признаваат како трошок во билансот на успех за периодот кога настанува обврската.

Други долгорочни користи за вработените

Другите долгорочни користи за вработените ги опфаќаат отпремнината при заминување во пензија и правото на јубилејни награди на вработените коишто работеле кај работодавачот 10, 20, 30, односно 40 години. Овие користи се во согласност со Законот за работни односи и со Колективниот договор на Народната банка.

Обврската за долгорочни користи за вработените, освен придонесите за пензиско осигурување, е еднаква на износот на идните користи коишто ги остваруваат вработените врз основа на нивниот труд во тековниот и во минатите периоди, дисконтиран до неговата сегашна вредност со примена на пондерирана каматна стапка на издадените долгорочни обврзници од државата во тековната финансиска година.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

Ф Даноци

Согласно важечките законски прописи за данокот на добивка, Народната банка е ослободена од данок на добивка.

Согласно важечките законски прописи за даноците на имот, Народната банка е ослободена од плаќање данок на имот.

Согласно важечките законски прописи Народната банка има обврска да пресметува задржан данок на доход за услугите примени од странски правни лица.

Х Известување по сегменти

Активностите на Народната банка формираат еден оперативен сегмент и се извршуваат на едно географско подрачје, Република Северна Македонија. Народната банка има значителен износ на финансиски средства и финансиски обврски како дел од активностите за управување со девизните резерви и операциите на домашниот пазар. Овие активности не формираат поодделни оперативни сегменти.

3. Управување со финансискиот ризик

Извештајот за финансиската состојба на Народната банка главно се состои од финансиски инструменти. Овие инструменти ја изложуваат Народната банка на финансиски ризици, вклучувајќи го кредитниот ризик, пазарниот ризик (ризикот од курсни разлики и ризикот од каматните стапки) и ризикот на ликвидност.

А Кредитен ризик

Кредитниот ризик е ризик од неисполнување на обврските на договорната страна, намалување на вредноста на финансиските средства како резултат на намалување на кредитниот рејтинг на договорната финансиска институција или комерцијална банка каде што се чуваат девизните резерви и останатите финансиски средства, или на издавачот на инструментот во кој се пласираат девизните резерви, како и ризикот од зголемување на распонот на приносите помеѓу најбезбедните државни хартии од вредност и останатите инструменти.

Девизните средства се пласираат во инструменти издадени или гарантирани од држави или државни субјекти, регионални и локални влади, меѓународни финансиски институции и мултилатерални развојни банки, деловни банки и финансиски институции, со долгорочен кредитен рејтинг од најмалку БББ-/Баа3 или истоветен, доделен од меѓународно признати агенции за кредитен рејтинг („Стандард и Пурс“, „Мудис“ и/или „Фич“). Доколку оцените за кредитен рејтинг се разликуваат, се користи композитен рејтинг (пондериран просечен рејтинг).

Народната банка управува со кредитниот ризик преку диверзификација на вложувањата. Во однос на ова, се утврдени квантитативни лимити за вложувањата по индивидуални земји и финансиски институции. Покрај ова, се определува и максимален износ на пласираните средства во видови хартии од вредност¹⁰ и во поединечните емисии на хартии од вредност.

Следењето на изложеноста на девизните средства на кредитниот ризик се врши на дневна основа.

Договорните страни на Народната банка се поделени врз основа на рејтинг-скала, којашто е прикажана подолу. Целта на рејтинг-скалата е да ги класификува договорните страни и издавачите на должничките хартии од вредност (обврзници, комерцијални записи, дисконтни записи и сертификати за депозити) според кредитната способност. Кредитната способност на договорните страни и издавачите на обврзници се темели на долгорочен рејтинг утврден од страна на агенциите за кредитен рејтинг. Долгорочните кредитни рејтинзи на странските банки се процени и мислења за способноста на банките за ажурна отплата на депозитните обврски во странска и/или домашна валута. Кредитните рејтинзи на издавачите се процени и мислења за способноста на издавачите за исполнување на финансиските обврски и договори.

¹⁰ За најбезбедните инструменти се определува минимален дозволен износ.

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)**А Кредитен ризик (продолжува)**

Народната банка утврдува износ на очекувана кредитна загуба врз основа на проценета веројатност, како разлика меѓу паричните текови коишто настануваат според условите на договорот на финансискиот инструмент и паричните текови коишто Народната банка очекува дека ќе ги наплати. Народната банка утврдува износ на очекувана кредитна загуба за финансиските средства коишто се мерат по амортизирана набавна вредност и за финансиските средства коишто се мерат по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка.

Очекуваната кредитна загуба се мери според ризикот за ненаплата, во зависност од нивото на кредитен ризик и тоа дали кредитниот ризик на издавачот / договорната страна е значително зголемен од првичното признавање на изложеноста. Исправката на вредноста за изложеностите со инвестициски кредитен рејтинг и кај кои не е значително зголемен кредитниот ризик (ниво 1) е врз основа на веројатноста за настанување на штетен настан за следните 12 месеци. Исправката на вредноста за оние изложености коишто претрпеле значително зголемување на кредитниот ризик (ниво 2 и ниво 3) е врз основа на очекуваната кредитна загуба за целиот животен век на инструментот. Се смета дека настанало значително зголемување на кредитниот ризик доколку инструментот, издавачот или договорната страна преминува од инвестициски во неинвестициски кредитен рејтинг. Финансиските инструменти чишто парични текови доцнат од 30 до 90 дена исто така преминуваат во нивото 2 и нивото 3, соодветно, во зависност од доцнењето, освен доколку доцнењето не е од оперативни причини.

Пресметката на очекуваната кредитна загуба се врши врз основа на изложеноста кон издавачот / договорната страна, проценетата загуба во случај на неисполнување на договорната обврска и веројатноста за неисполнување во определен временски период, приспособена за очекуваните макроекономски сценарија. Притоа, процентот на загубата е условен од приоритетот на побарувањата (приоритетни или субординирани), а веројатноста за неисполнување произлегува од историските податоци за промена на кредитните рејтинзи, коишто ги објавуваат меѓународно признати агенции за кредитен рејтинг. Приспособувањата се применуваат на веројатноста за неисполнување врз основа на линеарна регресија на показателот за стабилност на финансискиот систем, мерен преку стапката на нефункционални банкарски заеми, како коефициенти за економско приспособување на повеќе макроекономски показатели.

Народната банка, во рамките на управувањето со кредитниот ризик на месечна основа утврдува и вредност изложена на кредитен ризик на девизните резерви, којашто вклучува пресметка на очекуваната и неочекуваната кредитна загуба (пресметана според насоките на Базел 3 за пресметување на економскиот капитал, односно капиталот за покривање на неочекуваната загуба) за сите инструменти во рамките на девизните резерви.

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)**А Кредитен ризик (продолжува)**

Споредбена рејтинг-скала	Долгорочен кредитен рејтинг
Инвестициска оцена	AAA, AA+, AA, AA-, A+, A, A-, BBB+, BBB-,
Неинвестициска оцена	BB+, BB, BB-, B+, B, B-, или понизок

Големината и изложеноста на Народната банка на кредитен ризик е претставена во Извештајот за финансиската состојба и во белешките кон Извештајот за финансиската состојба коишто ги опишуваат финансиските средства. Изложеноста врз основа на кредитен рејтинг е претставена според просечниот кредитен рејтинг на финансиските средства, добиен од оценките доделени од меѓународно признатите агенции за кредитен рејтинг „Стандард и Пурс“, „Мудис“ и/или „Фич“. Овој начин на претставување е соодветен со пристапот при утврдувањето и дневното следење на изложеноста на кредитниот ризик при управувањето со девизните резерви, а е пропишан со Правилата за управување и инвестирање на девизните резерви, донесени од гувернерот.

СРЕДСТВА	2024	2023
Депозити во странска валута	58.174.088	107.859.919
- Девизни депозити по видување	17.199.550	76.758.735
- Орочени девизни депозити во странски банки	40.974.538	31.101.184
Странски хартии од вредност	216.432.912	145.266.161
Дериватни инструменти	59.828	-
Златни депозити	34.009.820	25.390.596
Специјални права на влечење	71.116	13.249
Побарувања врз основа на девизни репо-трансакции	5.359.030	-
Побарувања од државата за односите со ММФ	33.689.592	29.150.319
Побарувања од работењето и останати средства	171.197	159.823
На 31 декември	347.967.583	307.840.067

Анализата на структурата на финансиските средства на Народната банка укажува на зголемено учество на средства инвестирани во странски хартии од вредност во 2024 година. Имено, зголемувањето на приносите на инструментите со фиксен принос на средните и долгите рочности беше согледано како поволна можност за купување хартии од вредност со подолго приспособено времетраење, со цел да се обезбедат пополни остварувања и наредните години. Од друга страна, намалувањето на надоместокот за чување средства кај централните банки во рамките на евра-системот, на крајот на 2024 година, ја ограничи можноста за остварување пополни каматни приходи од девизни депозити по видување на тековните сметки кај централните банки, така што најголемиот дел од овие расположливи средства постепено се пренасочуваа во хартии од вредност. Заради прудентно управување со ликвидноста, дел од расположливите средства се пласираше и во краткорочни орочени депозити кај централните и деловните банки со висок кредитен рејтинг, при што нивното учество во девизните резерви во 2024 година исто така се зголеми.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2024
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)

А Кредитен ризик (продолжува)

Во следните табели е прикажан преглед на финансиските средства со состојба на 31 декември 2024 година, односно 31 декември 2023 година, коишто не се достасани и се коригирани за исправката на вредноста за очекувана кредитна загуба (за инструментите мерени по амортизирана набавна вредност), анализирани според просечниот кредитен рејтинг на финансиските средства, добиен од оценките доделени од меѓународно признатите агенции за кредитен рејтинг „Стандард и Пурс“, „Мудис“ и/или „Фич“.

Финансиските средства коишто се коригирани поединечно за исправката на вредноста на 31 декември 2024 година, односно 31 декември 2023 година, се прикажани во категориите „Орочени девизни депозити во странски банки“ (белешка 17), „Странски хартии од вредност“ (белешка 18) и „Побарувања од работењето и останати средства“ (белешка 26 и белешка 30). Исправката на вредноста за очекуваната кредитна загуба за вложувањата во финансиски инструменти се движи во рамките на нивото 1, при што нема движење од едно во друго ниво на изложеност на ризик. Во категоријата „Побарувања од работењето и останати средства“ (белешка 26 и белешка 30) се содржат и побарувањата за коишто е извршена целосна исправка на вредноста и се класифицирани во нивото 3.

Рејтинг 31 декември 2024 година	Девизни депозити по видување	Орочени девизни депозити во странски банки	Странски хартии од вредност	Дериват ни инструм енти	Златни депозити	Специја- лни права на влечење	Побарува- ња врз основа на девизни репо- транзакции	Побарувања од државата за односител со ММФ	Побарувања од работење- то и останати средства	Вкупно
AAA	697.879	8.048.463	81.712.204	36.970	-	-	-	-	-	90.495.516
AA+	22.445	1.277.862	40.568.361	-	-	-	-	-	-	41.868.668
AA	2.602	-	1.778.648	-	-	-	-	-	-	1.781.250
AA-	22.010	13.203.680	49.171.805	22.858	33.983.593	-	-	-	-	96.403.946
A+	6.199.154	922.577	3.172.167	-	-	-	-	-	-	10.293.898
A	10.908	17.521.956	11.967.678	-	-	-	5.359.030	-	-	34.859.572
A-	290	-	12.732.427	-	-	-	-	-	-	12.732.717
МФИ ¹¹	10.713	-	44.106	-	26.227	71.116	-	-	-	152.162
БББ	10.233.549	-	15.285.516	-	-	-	-	-	-	25.519.065
ББ ¹²	-	-	-	-	-	-	-	33.689.592	-	33.689.592
Нерангирани ¹³	-	-	-	-	-	-	-	-	171.197	171.197
Вкупно	17.199.550	40.974.538	216.432.912	59.828	34.009.820	71.116	5.359.030	33.689.592	171.197	347.967.583

¹¹ Меѓународни финансиски институции.

¹² Рејтинг на Република Северна Македонија.

¹³ Клиенти во земјата коишто немаат кредитен рејтинг според меѓународно признатите агенции за кредитен рејтинг „Стандард и Пурс“, „Мудис“ и/или „Фич“.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА**Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2024***(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)***3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)****А Кредитен ризик (продолжува)**

Рејтинг 31 декември 2023 година	Девизни депозити по видување	Орочени девизни депозити во странски банки	Странски хартии од вредност	Златни депозити	Специја- лни права на влечење	Побарува- ња од државата за односите со ММФ	Побарувања од работење- то и останати средства	Вкупно
AAA	43.550.707	1.537.870	47.247.774	-	-	-	-	92.336.351
AA+	10.488.061	-	28.439.647	-	-	-	-	38.927.708
AA	1.854.375	-	18.462.562	-	-	-	-	20.316.937
AA-	933.238	3.080.542	17.207.819	25.371.014	-	-	-	46.592.613
A+	4.143.574	-	2.128.850	-	-	-	-	6.272.424
A	8.120	26.482.772	5.362.029	-	-	-	-	31.852.921
A-	2.468.265	-	5.168.638	-	-	-	-	7.636.903
МФИ ¹⁴	1.545.184	-	8.799.621	19.582	13.249	-	-	10.377.636
БББ+	-	-	2.177.930	-	-	-	-	2.177.930
БББ	11.767.211	-	9.649.473	-	-	-	-	21.416.684
БББ-	-	-	621.818	-	-	-	-	621.818
ББ ¹⁵	-	-	-	-	-	29.150.319	-	29.150.319
Нерангирани ¹⁶	-	-	-	-	-	-	159.823	159.823
Вкупно	76.758.735	31.101.184	145.266.161	25.390.596	13.249	29.150.319	159.823	307.840.067

¹⁴ Меѓународни финансиски институции.

¹⁵ Рејтинг на Република Северна Македонија.

¹⁶ Клиенти во земјата коишто немаат кредитен рејтинг според меѓународно признатите агенции за кредитен рејтинг „Стандард и Пурс“, „Мудис“ и/или „Фич.

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)**А Кредитен ризик (продолжува)****Концентрација на ризиците на финансиските средства со изложеност на кредитен ризик**

Табелата што следи ја прикажува кредитната изложеност на средствата на Народната банка по сметководствената вредност, класификувана според географски региони на 31 декември 2024 година. За потребите на оваа табела, Народната банка ја класификува изложеноста на региони според земјата од којашто доаѓаат договорните страни:

	Земји членки на ЕУ	Европски земји коишто не се членки на ЕУ	Република Северна Македонија	Останати земји членки на ОЕЦД ¹⁷	Останати земји	Вкупно
Девизни депозити по видување	10.947.192	28.375	-	6.223.950	33	17.199.550
Орочени девизни депозити во странски банки	32.572.085	7.124.591	-	1.277.862	-	40.974.538
Странски хартии од вредност	195.732.622	1.432.817	-	18.031.860	1.235.613	216.432.912
Дериватни инструменти	-	59.828	-	-	-	59.828
Златни депозити	-	23.247.629	-	10.762.191	-	34.009.820
Специјални права на влечење	-	-	-	71.116	-	71.116
Побарувања врз основа на девизни репо-транзакции	5.359.030	-	-	-	-	5.359.030
Побарувања од државата за односите со ММФ	-	-	33.689.592	-	-	33.689.592
Побарувања од работењето и останати средства	-	-	171.197	-	-	171.197
31 декември 2024	244.610.929	31.893.240	33.860.789	36.366.979	1.235.646	347.967.583
31 декември 2023	210.924.060	25.575.552	29.310.142	37.467.472	4.562.841	307.840.067

¹⁷ Останати земји членки на Организацијата за економска соработка и развој (ОЕЦД) се земјите коишто не влегуваат во земјите членки на ЕУ или европските земји коишто не се членки на ЕУ.

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)**Б Пазарен ризик**

Народната банка ги следи и управува и со валутниот и со каматниот ризик, како основни пазарни ризици. Основната цел на Народната банка при управувањето со пазарните ризици е објаснета во белешката бр. 1. Валутниот ризик претставува ризик од намалување на вредноста на финансиските инструменти во странска валута поради промена на интервалутните односи на валутите. Каматниот ризик претставува ризик од намалување на пазарната вредност на финансиските инструменти заради неповолни движења на каматните стапки. Управувањето со пазарниот ризик се врши со утврдување приспособено времетраење за портфолијата коешто се следи на дневна основа. Исто така, пазарниот ризик се контролира и преку утврдување буџет за ризик, со којшто се дефинира прифатливото ниво за каматен ризик на девизните резерви.

За да го измери ефектот на пазарните ризици врз вредноста на девизните резерви, Народната банка го применува концептот на „вредност изложена на ризик“ – BAP (англ. Value at Risk или VAR). BAP претставува статистичка методологија којашто ја проценува максималната промена на вредноста на девизните резерви поради промени на цените на финансиските инструменти и промена на девизниот курс и со одредено ниво на доверба за одреден временски период. Народната банка, при пресметката на BAP, го користи нивото на доверба од 95% за временски период од една година¹⁸ и 99% за временски интервал од десет дена¹⁹.

Во декември 2024 година, изложеноста на девизните резерви со кои управува Народната банка (вредност изложена на ризик со ниво на доверба од 99% за временски интервал од десет дена), во поглед на флукуациите на цените на инструментите и девизните курсеви во однос на еврото изнесува 2.839.925 илјади МКД (46.181.393 евра), или 0,92% од девизните резерви. Притоа, BAP од промената на девизниот курс за истиот период (на диверзифицирана основа, со вклучена промена на цената на златото) изнесува 2.477.926 илјади МКД (40.294.758 евра), а BAP од промената на цените на инструментите во кои се инвестирани девизните резерви изнесува 361.999 илјади МКД (5.886.635 евра).

	31 декември 2024	31 декември 2023
Валутен ризик	2.477.926	1.562.849
Каматен ризик	361.999	259.198
Вкупно BAP	2.839.925	1.822.047

¹⁸ За интерна процена на поставениот буџет за ризик.

¹⁹ Согласно препораките од Базелската спогодба од 1999 година.

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)

В Ризик од курсни разлики

Ризикот од курсни разлики претставува ризик од намалување на вредноста на финансиските средства и обврски како резултат на флуктуациите на девизните курсеви на валутите и на цената на монетарното злато.

Валутната структура на девизните резерви е условена од валутната структура на интервенциите за поддршка на курсот на денарот во однос на еврото, валутната структура на обврските на Народната банка и на државата кон странство, видот на надворешнотрговската размена и од други ликвидносни потреби. Следствено, еврото е најзастапено во валутната структура на девизните резерви. Изложеноста на активен валутен ризик (што произлегува од отстапувањето од основната валутна структура) е ограничена со нивото на ревалоризациските резерви од курсни разлики. Имајќи го предвид „де факто“ фиксниот девизен курс на денарот во однос на еврото, изложеноста кон валутниот ризик на Народната банка во однос на еврото е минимална, за разлика од останатите валути, каде што изложеноста е присутна заради нивното флуктуирање кон еврото, а со тоа и кон денарот.

Во табелите подолу се вклучени финансиските средства и обврски на Народната банка по нивната сегашна вредност со состојба на 31 декември 2024 година, односно 31 декември 2023 година, анализирани по валути.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА**Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2024***(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)***3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)****В Ризик од курсни разлики (продолжува)**

Состојба на 31 декември 2024 година:

СРЕДСТВА	ЕУР	УСД	СПВ	Останати валути	МКД	Вкупно
Ефективни странски пари	395.629	271.353	-	18.148	-	685.130
Депозити во странска валута	49.116.116	1.308.164	-	7.749.808	-	58.174.088
Странски хартии од вредност	216.391.773	-	41.139	-	-	216.432.912
Дериватни инструменти	59.828	-	-	-	-	59.828
Злато	-	34.071.849	-	-	-	34.071.849
Специјални права на влечење	-	-	71.116	-	-	71.116
Побарувања врз основа на девизни репо- трансакции	5.359.030	-	-	-	-	5.359.030
Побарувања од државата за односите со ММФ	-	-	33.689.592	-	-	33.689.592
Членство кај ММФ	-	-	10.606.363	-	-	10.606.363
Побарувања од работењето и останати средства	10.747	1.799	85.137	13.035	60.479	171.197
Вкупно средства	271.333.123	35.653.165	44.493.347	7.780.991	60.479	359.321.105
ОБВРСКИ						
Готови пари во оптек	-	-	-	-	66.381.497	66.381.497
Депозити на банките и штедилниците	11.416.755	-	-	-	85.312.998	96.729.753
Задолжителни резерви на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари	35.899.043	-	-	-	10.420	35.909.463
Благајнички записи на Народната банка	-	-	-	-	9.944.858	9.944.858
Обврски врз основа на девизни репо-трансакции	9.044.293	-	-	3.773.070	-	12.817.363
Депозити на државата	35.641.033	82.104	-	8.106	27.751.870	63.483.113
Ограничени депозити	141.217	65.617	-	-	-	206.834
Обврски кон ММФ	-	-	44.295.955	-	-	44.295.955
Останати депозити	-	-	-	-	302.273	302.273
Останати обврски	213.048	17.616	85.137	32.861	3.122.355	3.471.017
Вкупно обврски	92.355.389	165.337	44.381.092	3.814.037	192.826.271	333.542.126
Нето финансиска состојба	178.977.734	35.487.828	112.255	3.966.954	(192.765.792)	25.778.979

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА**Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2024***(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)***3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)****В Ризик од курсни разлики (продолжува)**

Состојба на 31 декември 2023 година:

СРЕДСТВА	ЕУР	УСД	СПВ	Останати валути	МКД	Вкупно
Ефективни странски пари	531.678	270.410	-	19.519	-	821.607
Депозити во странска валута	100.308.997	1.858.164	-	5.692.758	-	107.859.919
Странски хартии од вредност	145.226.101	-	40.060	-	-	145.266.161
Злато	-	25.436.908	-	-	-	25.436.908
Специјални права на влечење	-	-	13.249	-	-	13.249
Побарувања од државата за односите со ММФ	-	-	29.150.319	-	-	29.150.319
Членство кај ММФ	-	-	10.528.522	-	-	10.528.522
Побарувања од работењето и останати средства	936	119	103.611	13.283	41.874	159.823
Вкупно средства	246.067.712	27.565.601	39.835.761	5.725.560	41.874	319.236.508
ОБВРСКИ						
Готови пари во оптек	-	-	-	-	57.208.828	57.208.828
Депозити на банките и штедилниците	12.162.790	-	-	-	81.044.221	93.207.011
Задолжителни резерви на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари	35.217.918	-	-	-	24.079	35.241.997
Благајнички записи на Народната банка	-	-	-	-	9.946.097	9.946.097
Обврски врз основа на девизни репо-транзакции	18.103.536	278.427	-	4.102.947	-	22.484.910
Депозити на државата	15.481.745	26.788	-	10.084	25.796.921	41.315.538
Ограничени депозити	146.462	61.811	-	-	-	208.273
Обврски кон ММФ	-	-	39.678.841	-	-	39.678.841
Останати депозити	-	-	-	-	3.271.500	3.271.500
Останати обврски	281.215	16.735	103.611	33.465	317.247	752.273
Вкупно обврски	81.393.666	383.761	39.782.452	4.146.496	177.608.893	303.315.268
Нето финансиска состојба	164.674.046	27.181.840	53.309	1.579.064	(177.567.019)	15.921.240

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)

Г Каматен ризик

Народната банка е изложена на каматниот ризик како резултат на неусогласеноста на каматната структура на финансиските средства и обврски.

Основната цел на Народната банка, постигнувањето и одржувањето на ценовната стабилност, ѝ дава дискрециско право при водењето на монетарната политика да ги определува каматните стапки на монетарните инструменти. Од друга страна, пак, Народната банка е изложена на каматен ризик при управувањето со девизните резерви, исклучиво поради влијанието на надворешните промени на финансиските пазари.

Позицијата на Народната банка во однос на чувствителноста на промените на каматните стапки, заснована врз моментот на повторно утврдување на каматната стапка на 31 декември 2024 година, односно 31 декември 2023 година, е прикажана во табелите подолу. Табелите ги вклучуваат финансиските инструменти на Народната банка по нивната сегашна вредност, категоризирани според пораниот датум од датумот на преоцена или датумот на достасување.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2024
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)

Г Каматен ризик (продолжува)

Состојба на 31 декември 2024 година:

СРЕДСТВА	Каматоносни ставки					Вкупно каматоносни ставки	Некаматоносни ставки	Вкупно
	До 1 месец или варијабилн и стапки	Од 1 до 3 месеци	Од 3 месеци до 1 година	Од 1 до 5 години	Над 5 години			
Ефективни странски пари	-	-	-	-	-	-	685.130	685.130
Депозити во странска валута	52.636.593	-	5.350.065	-	-	57.986.658	187.430	58.174.088
Странски хартии од вредност	-	4.450.040	141.435.595	27.356.480	3.604.048	176.846.163	39.586.749	216.432.912
Дериватни инструменти	-	-	-	-	-	-	59.828	59.828
Злато	-	18.447.463	-	-	-	18.447.463	15.624.386	34.071.849
Специјални права на влечење	71.116	-	-	-	-	71.116	-	71.116
Побарувања врз основа на девизни репо-транзакции	5.354.598	-	-	-	-	5.354.598	4.432	5.359.030
Побарувања од државата за односите со ММФ	-	-	-	-	-	-	33.689.592	33.689.592
Членство кај ММФ	-	-	-	-	-	-	10.606.363	10.606.363
Побарувања од работењето и останати средства	-	-	-	-	-	-	171.197	171.197
Вкупно средства	58.062.307	22.897.503	146.785.660	27.356.480	3.604.048	258.705.998	100.615.107	359.321.105
ОБВРСКИ								
Готови пари во оптек	-	-	-	-	-	-	66.381.497	66.381.497
Депозити на банките и штедилниците	48.025.000	-	-	-	-	48.025.000	48.704.753	96.729.753
Задолжителни резерви на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари	-	-	-	-	-	-	35.909.463	35.909.463
Благајнички записи на Народната банка	-	9.925.020	-	-	-	9.925.020	19.838	9.944.858
Обврски врз основа на девизни репо-транзакции	9.038.669	3.773.389	-	-	-	12.812.058	5.305	12.817.363
Депозити на државата	38.110.167	-	-	-	-	38.110.167	25.372.946	63.483.113
Ограничени депозити	-	-	-	-	-	-	206.834	206.834
Обврски кон ММФ	-	-	-	-	-	-	44.295.955	44.295.955
Останати депозити	-	-	-	-	-	-	302.273	302.273
Останати обврски	-	-	-	-	-	-	3.471.017	3.471.017
Вкупно обврски	95.173.836	13.698.409	-	-	-	108.872.245	224.669.881	333.542.126
Вкупно каматен ризик	(37.111.529)	9.199.094	146.785.660	27.356.480	3.604.048	149.833.753	(124.054.774)	25.778.979

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2024
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)

Г Каматен ризик (продолжува)

Состојба на 31 декември 2023 година:

СРЕДСТВА	Каматоносни ставки					Вкупно каматоносни ставки	Некаматоносни ставки	Вкупно
	До 1 месец или варијабилн и стапки	Од 1 до 3 месеци	Од 3 месеци до 1 година	Од 1 до 5 години	Над 5 години			
Ефективни странски пари	-	-	-	-	-	-	821.607	821.607
Депозити во странска валута	104.584.339	3.074.750	-	-	-	107.659.089	200.830	107.859.919
Странски хартии од вредност	123.090	1.046.057	84.009.453	39.497.571	312.714	124.988.885	20.277.276	145.266.161
Злато	-	2.295.523	3.457.908	-	-	5.753.431	19.683.477	25.436.908
Специјални права на влечење	13.249	-	-	-	-	13.249	-	13.249
Побарувања од државата за односите со ММФ	-	-	-	-	-	-	29.150.319	29.150.319
Членство кај ММФ	-	-	-	-	-	-	10.528.522	10.528.522
Побарувања од работењето и останати средства	-	-	-	-	-	-	159.823	159.823
Вкупно средства	104.720.678	6.416.330	87.467.361	39.497.571	312.714	238.414.654	80.821.854	319.236.508
ОБВРСКИ								
Готови пари во оптек	-	-	-	-	-	-	57.208.828	57.208.828
Депозити на банките и штедилниците	61.519.000	-	-	-	-	61.519.000	31.688.011	93.207.011
Задолжителни резерви на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари	-	-	-	-	-	-	35.241.997	35.241.997
Благајнички записи на Народната банка	-	9.927.040	-	-	-	9.927.040	19.057	9.946.097
Обврски врз основа на девизни репо-транзакции	21.312.817	1.161.547	-	-	-	22.474.364	10.546	22.484.910
Депозити на државата	9.820.025	-	-	-	-	9.820.025	31.495.513	41.315.538
Ограничени депозити	-	-	-	-	-	-	208.273	208.273
Обврски кон ММФ	-	-	-	-	-	-	39.678.841	39.678.841
Останати депозити	-	-	-	-	-	-	3.271.500	3.271.500
Останати обврски	-	-	-	-	-	-	752.273	752.273
Вкупно обврски	92.651.842	11.088.587	-	-	-	103.740.429	199.574.839	303.315.268
Вкупно каматен ризик	12.068.836	(4.672.257)	87.467.361	39.497.571	312.714	134.674.225	(118.752.985)	15.921.240

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)**Д Ризик на ликвидност**

Ризикот на ликвидност е ризик од недостаток на ликвидни средства за непречено одвивање на функциите на Народната банка. Основната цел на Народната банка при управувањето со ризикот на ликвидност е објаснета во белешката 1.

Одржувањето на ликвидноста се обезбедува со пласирање на девизните средства на тековни сметки во странство, во краткорочни депозити и во должнички хартии од вредност за коишто постои длабок и ликвиден секундарен пазар. Народната банка управува со ризикот на ликвидност со определување и одржување ликвидни средства на нивоата соодветни за спроведување на монетарната и девизната политика, со вршење навремени и редовни исплати на надворешниот долг и тековните и/или капиталните расходи со девизна компонента за сметка на државата, како и со задоволување на трансакциските потреби при управувањето со девизните резерви. Притоа, согласно Политиката и Правилата за управување и инвестирање на девизните резерви, управувањето со ликвидносниот ризик е усогласено со најдобрите глобални практики. Следствено, со цел да се оптимизира управувањето со девизните резерви, притоа земајќи ги предвид различните обврски и намени на девизните резерви во различни временски периоди, девизните резерви се распределени во поодделни портфолија: работен капитал (оперативно портфолио), ликвидносно и инвестициско портфолио.

Оперативното портфолио обезбедува ликвидни средства за остварување на готовинските текови во период од еден месец, а нивото на ликвидносното портфолио се определува динамички, во износ на минималното ниво на оперативното портфолио за следните 12 месеци. Инвестициското портфолио може да има инвестициски период над една година и со него се управува заради зголемување на повратот на девизните резерви. Вредноста на оперативното и ликвидносното портфолио се предвидува најмалку еднаш годишно, а периодично се преиспитува врз основа на проекцијата на ликвидносните потреби, очекуваните девизни потреби на земјата на среден рок и процената на ранливоста на билансот на плаќање. Максималниот рок на достасување на депозитите и инструментите на пазарот на пари издадени од деловни банки во оперативното портфолио е две недели, додека за должничките хартии од вредност максималниот преостанат рок до достасување е до еден месец. Приспособеното времетраење на ликвидносното портфолио е пониско во однос на инвестициското портфолио и се определува во зависност од пазарните услови и прифатливото ниво на каматен ризик. Достапноста на девизната ликвидност не е ограничена на оперативното и ликвидносното портфолио, во услови кога и инвестирањето во должнички хартии од вредност (мерени според објективната вредност преку билансот на успех и преку останатата сеопфатна добивка) во рамките на инвестициското портфолио обезбедува доволна ликвидност преку можност за нивна брза конверзија во парични девизни средства.

Во врска со обврските во домашна валута, Народната банка не е изложена на овој ризик заради нејзиниот карактер на централна банка.

Табелата подолу ги претставува паричните одливи на Народната банка на недериватните финансиски обврски и средства што се чуваат за управување со ризикот на ликвидност според преостанатата договорна достасаност на датумот на Извештајот за финансиската состојба. Износите коишто се прикажани во табелата подолу се договорните недисконтирани парични текови за финансиските обврски и очекуваните датуми на достасување за финансиските средства.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2024
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)

Д Ризик на ликвидност (продолжува)

31 декември 2024	До 1 месец	Од 1 до 3 месеци	Од 3 месеци до 1 година	Од 1 до 5 години	Над 5 години	Вкупно
ОБВРСКИ						
Готови пари во оптек	66.381.497	-	-	-	-	66.381.497
Депозити на банките и штедилниците	67.418.903	-	29.310.850	-	-	96.729.753
Задолжителни резерви на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари	-	-	35.909.463	-	-	35.909.463
Благајнички записи на Народната банка	-	9.944.858	-	-	-	9.944.858
Обврски врз основа на девизни репо-транзакции	12.817.363	-	-	-	-	12.817.363
Депозити на државата	63.483.113	-	-	-	-	63.483.113
Ограничени депозити	174.536	26.311	5.987	-	-	206.834
Обврски кон ММФ	27.382.757	-	1.342.287	15.570.911	-	44.295.955
Останати депозити	302.273	-	-	-	-	302.273
Останати обврски	529.844	2.898.258	42.915	-	-	3.471.017
Вкупно обврски (датуми на договорно достасување)	238.490.286	12.869.427	66.611.502	15.570.911	-	333.542.126
Средства што се чуваат за управување со ризикот на ликвидност (датуми на очекувано достасување)						
	280.094.002	22.909.921	9.476.769	43.127.049	3.713.364	359.321.105
31 декември 2023	До 1 месец	Од 1 до 3 месеци	Од 3 месеци до 1 година	Од 1 до 5 години	Над 5 години	Вкупно
ОБВРСКИ						
Готови пари во оптек	57.208.828	-	-	-	-	57.208.828
Депозити на банките и штедилниците	75.950.413	-	17.256.598	-	-	93.207.011
Задолжителни резерви на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари	-	-	35.241.997	-	-	35.241.997
Благајнички записи на Народната банка	9.946.097	-	-	-	-	9.946.097
Обврски врз основа на девизни репо-транзакции	21.323.639	1.161.271	-	-	-	22.484.910
Депозити на државата	41.315.538	-	-	-	-	41.315.538
Ограничени депозити	195.334	12.939	-	-	-	208.273
Обврски кон ММФ	26.869.676	-	3.921.173	8.887.992	-	39.678.841
Останати депозити	3.271.500	-	-	-	-	3.271.500
Останати обврски	606.836	109.779	35.658	-	-	752.273
Вкупно обврски (датуми на договорно достасување)	236.687.861	1.283.989	56.455.426	8.887.992	-	303.315.268
Средства што се чуваат за управување со ризикот на ликвидност (датуми на очекувано достасување)						
	255.774.509	6.427.574	8.066.111	48.604.830	363.484	319.236.508

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2024
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)**Г Објективна вредност на финансиските средства и обврски**

Објективната вредност претставува вредност за која едно средство може да биде заменето (вклучително и негово впаричување) или некоја обврска намирена под нормални комерцијални услови помеѓу заинтересираните страни на датумот на известување.

Разликите помеѓу сметководствената вредност и објективната вредност на оние финансиски средства и обврски коишто не се евидентирани според објективната вредност групирани според класите на финансиските инструменти се прикажани подолу:

	Сметководствена вредност		Објективна вредност	
	2024	2023	2024	2023
Финансиски средства				
<i><u>Вреднувани по амортизирана набавна вредност</u></i>				
Ефективни странски пари	685.130	821.607	685.130	821.607
Депозити во странска валута	58.174.088	107.859.919	58.174.088	107.859.919
Странски должнички хартии од вредност	43.819.381	41.900.906	43.182.268	40.479.751
Специјални права на влечење	71.116	13.249	71.116	13.249
Побарувања врз основа на девизни репо-транзакции	5.359.030	-	5.359.030	-
Побарувања од државата за односите со ММФ	33.689.592	29.150.319	33.689.592	29.150.319
Членство кај ММФ	10.606.363	10.528.522	10.606.363	10.528.522
Побарувања од работењето и останати средства	171.197	159.823	171.197	159.823
	152.575.897	190.434.345	151.938.784	189.013.190
<i><u>Вреднувани по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка</u></i>				
Странски сопственички хартии од вредност	41.139	40.060	41.139	40.060
	41.139	40.060	41.139	40.060

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2024
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)**Ѓ Објективна вредност на финансиските средства и обврски (продолжува)**

	Сметководствена вредност		Објективна вредност	
	2024	2023	2024	2023
Финансиски обврски				
<i>Вреднувани по амортизирана набавна вредност</i>				
Готови пари во оптек	66.381.497	57.208.828	66.381.497	57.208.828
Депозити на банките и штедилниците	96.729.753	93.207.011	96.729.753	93.207.011
Задолжителна резерва на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари	35.909.463	35.241.997	35.909.463	35.241.997
Благајнички записи на Народната банка	9.944.858	9.946.097	9.944.858	9.946.097
Обврски врз основа на девизни репо-транзакции	12.817.363	22.484.910	12.817.363	22.484.910
Денарски депозити на државата	27.751.870	25.796.921	27.751.870	25.796.921
Девизни депозити на државата	35.731.243	15.518.617	35.731.243	15.518.617
Обврски кон ММФ	44.295.955	39.678.841	44.295.955	39.678.841
Останати и ограничени депозити	509.107	3.479.773	509.107	3.479.773
Останати обврски	3.471.017	752.273	3.471.017	752.273
	333.542.126	303.315.268	333.542.126	303.315.268

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)

Г Објективна вредност на финансиските средства и обврски (продолжува)

Финансиски средства

Објективната вредност на ефективните странски пари, депозитите во странска валута, специјалните права на влечење, побарувањата врз основа на девизни репо-трансакции, членството кај ММФ и на побарувањата коишто се вреднуваат според методот на амортизирана набавна вредност е приближна на сметководствената вредност поради нивниот краткорочен карактер.

Објективната вредност на странските хартии од вредност по амортизирана набавна вредност се одредува врз основа на нивната котирана пазарна цена на датумот на Извештајот за финансиската состојба.

Објективната вредност на странските сопственички хартии од вредност коишто се мерат по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка и се однесуваат на акциите во БИС²⁰ не може да биде реално утврдена, поради што се прикажуваат по нивната набавна вредност. На овој начин се смета дека нивната набавна вредност ја одразува нивната објективна вредност.

Финансиски обврски

Објективната вредност на парите во оптек соодветствува на нивната номинална вредност.

Објективната вредност на депозитите коишто се вреднуваат според методот на амортизирана набавна вредност соодветствува на сметководствената вредност, поради фактот што не постојат инструменти со слични карактеристики.

Објективната вредност на благајничките записи издадени од Народната банка соодветствува на нивната сметководствена вредност, поради нивниот краткорочен карактер.

Објективната вредност на обврските врз основа на репо-трансакции коишто се вреднуваат според методот на амортизирана набавна вредност соодветствува на сметководствената вредност, бидејќи се следи објективната вредност на дадениот колатерал и соодветно се усогласува со давање или враќање хартии од вредност или со пренос на парични средства.

Поради специфичната улога на ММФ како меѓународна финансиска институција, објективната вредност на обврските врз основа на членството кај ММФ, алокацијата на специјалните права на влечење и обврските врз основа на користени кредити од ММФ, не се разликуваат од нивната сметководствена вредност.

²⁰ Банката за меѓународни порамнувања (Bank for International Settlements) – БИС.

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)**Г Објективна вредност на финансиските средства и обврски (продолжува)****Хиерархија на објективната вредност**

Објективната вредност се определува врз основа на следнава хиерархија:

а) Ниво 1 – Котирана пазарна цена

Финансиски инструменти со котиран пазарни цени за идентични инструменти на активен пазар.

б) Ниво 2 – Техники за вреднување со користење влезни информации (инпути) коишто можат да се следат

Финансиски инструменти со котиран цени за слични инструменти на активен пазар или котиран цени за идентични или слични инструменти за кои не постои активен пазар и финансиски инструменти вреднувани со користење модели каде што можат да се следат сите значајни влезни информации (инпути).

в) Ниво 3 – Техники за вреднување со значајни влезни информации (инпути) коишто не можат да се следат

Финансиски инструменти вреднувани со користење модели каде што не можат да се следат една или повеќе значајни влезни информации (инпути).

Финансиски средства мерени по објективната вредност

31 декември 2024	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Вкупно
Странски должнички хартии од вредност	172.569.425	-	-	172.569.425
Злато	34.071.849	-	-	34.071.849
Дериватни инструменти	59.828	-	-	59.828
Странски сопственички хартии од вредност	-	-	2.967	2.967
Вкупно финансиски средства мерени по објективна вредност	206.701.102	-	2.967	206.704.069

31 декември 2023	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Вкупно
Странски должнички хартии од вредност	103.322.332	-	-	103.322.332
Злато	25.436.908	-	-	25.436.908
Странски сопственички хартии од вредност	-	-	2.863	2.863
Вкупно финансиски средства мерени по објективна вредност	128.759.240	-	2.863	128.762.103

4. Значајни сметководствени процени и расудувања при примената на сметководствените политики

Најзначајни области за кои се потребни расудувања, процени и претпоставки се:

Објективна вредност на финансиските инструменти

Народната банка користи интерни техники на вреднување за утврдување на објективната вредност на оние финансиски инструменти коишто не котираат на активните пазари. Овие техники вклучуваат процени и претпоставки коишто пазарните учесници би ги користеле за утврдување на вредноста на инструментот. Народната банка врши проценка на вредноста врз основа на разновидни расположливи фактори, вклучувајќи ги реалните или проценетите пазарни цени и стапки, како што се временската вредност и нестабилноста, пазарните услови и ликвидноста. Проценетите вредности може да се разликуваат од вредноста којашто би била постигната во трансакција на датумот на мерење.

Народната банка ги применува моделите конзистентно од еден период до друг, обезбедувајќи споредливост и континуитет на вреднувањата со текот на времето, но процената на објективната вредност по природа вклучува значителен степен на расудување.

Во Република Северна Македонија не постои доволно пазарно искуство, стабилност и ликвидност за купување и продажба на побарувања и други финансиски средства или обврски за кои во моментот не се достапни објавени пазарни цени. Народната банка ја проценува севкупната изложеност на ризик и во случаи кога проценува дека вредноста во книгите нема да се реализира, признава намалување на вредноста. Според мислењето на Народната банка, сметководствените вредности на датумот на известување, за средствата коишто не котираат на активен пазар, ја претставуваат најточната и најкорисната вредност за известувањето, имајќи ги предвид сегашните пазарни услови (белешка 3Г).

Корисен век на материјалните и нематеријалните средства

Раководството на Народната банка го утврдува проценетиот корисен век и поврзаните трошоци за депрецијација и амортизација на материјалните и нематеријалните средства. Соодветноста на проценетиот корисен век се ревидира еднаш годишно или кога постојат индикации за значителни промени во основните претпоставки, како што се очекуваниот технолошки развој и промените во економските и индустриските фактори (белешка 2Ј и 2К).

Актуарски претпоставки во однос на планот со дефинирани користи за вработените

Евентуалните трошоци за Народната банка зависат од остварувањето на идните користи за вработените, а особено од промената во дисконтната стапка и зголемување на плаќањата. Други фактори коишто можат да ја променат вкупната обврска се бројот на вработени, предвремено заминување пред остварување на правото на пензија и бројот на нови вработени (белешка 2У и 43).

4. Значајни сметководствени процени и расудувања при примената на сметководствените политики (продолжува)

Исправка на вредноста за очекуваната кредитна загуба на финансиските средства

Народната банка ги пресметува очекуваните кредитни загуби за финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност и финансиски средства по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка. Определувањето на влезните податоци во моделот за мерење на очекуваните кредитни загуби се опишани во белешката 3А.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2024
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

5. Нето-приходи/расходи за камати**Приходи од камати**

Приходи од камати	2024	2023
Странски субјекти	5.021.604	2.977.092
Тековни сметки во странска валута	1.741.650	1.448.879
Хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка	1.435.409	302.357
Орочени депозити во странска валута	1.024.455	633.828
Обратни репо-трансакции во странска валута со примен колатерал во хартии од вредност	445.033	248.707
Хартии од вредност мерени по амортизирана набавна вредност	351.064	310.119
Златни депозити	23.993	33.202
Домашни банки	378	77
Останати камати	378	77
Држава	42	78
Останати камати	42	78
Останати субјекти	2	6.990
Казнена камата од приватни нефинансиски друштва	2	6.990
Вкупно	5.022.026	2.984.237

Зголемувањето на приходите од камати во 2024 година е резултат пред сè на сеуште релативно високите каматни стапки и приноси, како и повисоките просечни состојби на инструментите во коишто се инвестираат девизните средства. Притоа, се остварија високи каматни приходи од девизни депозити повидување на тековните сметки кај централните банки на земјите членки на еврозоната, од вложувањата во хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка и од пласманите во орочени депозити во странска валута кај странските банки.

Расходи за камати

Расходи за камати	2024	2023
Домашни банки и штедилници	2.709.537	2.268.762
Депозити во денари	2.092.846	1.704.381
Благајнички записи на Народната банка	616.691	560.222
Депозити во странска валута	-	4.159
Странски субјекти	842.551	729.958
Класични репо-трансакции во странска валута со даден колатерал во хартии од вредност	842.551	729.958
Држава	13.048	7.356
Депозити во денари	10.323	6.247
Депозити во странска валута	2.725	1.109
Останати субјекти	287	43
Камата на право за долгорочен наем	287	43
Вкупно	3.565.423	3.006.119

5. Нето-приходи/расходи за камати (продолжува)**Расходи за камати (продолжува)**

Повисоките расходи за камати во 2024 година се резултат на повисоката просечна состојба на депозитите во текот на 2024 година наспроти 2023 година и каматните стапки на монетарните инструменти.

Ефекти од негативна камата

Ефекти од негативна камата	2024	2023
Странски субјекти	1.610	6.526
Класични репо-трансакции во странска валута со даден колатерал во злато	1.416	6.974
Класични репо-трансакции во странска валута со даден колатерал во хартии од вредност	614	-
Тековни сметки во странска валута	(420)	(448)
Вкупно	1.610	6.526

6. Нето-приходи од провизии**Приходи од провизии**

	2024	2023
Провизии од домашните банки за долговен промет на сметка	344.188	297.682
Провизии од снабдување на банките со готовина	90.119	62.662
Провизии врз основа на порамнување на плаќањата (МИПС)	37.414	36.944
Провизии од девизно работење со јавен сектор	26.600	26.602
Приходи врз основа на надоместоци за разни видови согласности	24.149	17.679
Провизии за вратена готовина од банките во трезор	20.488	17.292
Други приходи од услуги за извршување на платен промет во земјата	20.391	18.403
Останати провизии	3.223	2.924
Вкупно	566.572	480.188

Провизиите што ги наплатува Народната банка се регулирани со Одлуката за видот и висината на надоместоците за услугите коишто ги дава Народната банка, како и со поединечни договори склучени со одредени државни органи.

Приходите врз основа на провизии за долговен промет на сметка, од снабдување на банките со готови пари и вратена готовина од банките во трезор, како и порамнување на плаќањата преку МИПС²¹ се однесуваат на услугите коишто Народната банка ги врши за домашните банки и за другите иматели на сметки во МИПС.

²¹ МИПС – Македонски интербанкарски платен систем, сопственост на Народната банка.

6. Нето-приходи од провизии (продолжува)**Приходи од провизии (продолжува)**

Провизиите од девизно работење со јавниот сектор се однесуваат на приходите остварени од продажба на девизи на државни органи, како и од вршење работи за државата во платниот промет со странство.

Расходи за провизии

	2024	2023
Провизии за депозитари на хартии од вредност	11.351	9.868
Провизии за услуги од странски банки	7.599	8.471
Останати провизии	694	178
Вкупно	19.644	18.517

Провизиите платени на странски банки се однесуваат на услугите за одржување на сметките на Народната банка, трансакциите извршени со депозитите на Народната банка, трансакциите извршени со фјучерс-договорите и други трансакции во девизи и тие зависат од тарифите на странските банки и видот на услугите.

Најголемиот дел од расходите за провизии се однесуваат на трошоците за работи со хартиите од вредност коишто Народната банка им ги плаќа на депозитарите и странските банки и на трошоците за услуги од странските банки.

7. Нето нереализирани курсни и ценовни промени

	2024	2023
Нереализирани позитивни курсни разлики	4.792.298	6.765.750
Нереализирани негативни курсни разлики	(4.854.621)	(6.845.419)
Нереализирани негативни курсни разлики на товар на финансискиот резултат	-	(111.753)
Нереализирани позитивни курсни и ценовни промени од злато	33.161.518	22.604.927
Нереализирани негативни курсни и ценовни промени од злато	(24.528.910)	(20.325.758)
Вкупно	8.570.285	2.087.747

8. Нето-приходи од хартии од вредност мерени по објективна вредност преку билансот на успех и дериватни финансиски инструменти

	2024	2023
Реализирани добивки од хартии од вредност мерени по објективна вредност преку билансот на успех	685.136	887.265
Реализирани загуби од хартии од вредност мерени по објективна вредност преку билансот на успех	-	(19.154)
Нереализирани позитивни ценовни промени од хартии од вредност мерени по објективна вредност преку билансот на успех, нето	1.406.855	1.605.706
Нереализирани негативни ценовни промени од хартии од вредност мерени по објективна вредност преку билансот на успех, нето	(22.181)	(1.731)
Приходи од камати од хартии од вредност мерени по објективна вредност преку билансот на успех	483.899	594.681
Вкупно нето-приходи од хартии од вредност мерени по објективна вредност преку билансот на успех	2.553.709	3.066.767
Нереализирани позитивни ценовни промени од покриени валутни своп-транзакции	59.828	-
Реализирани добивки од фјучерс-транзакции	47.665	-
Реализирани загуби од фјучерс-транзакции	(38.154)	-
Вкупно нето-приходи од дериватни финансиски инструменти	69.339	-
Вкупно нето-приходи од хартии од вредност мерени по објективна вредност преку билансот на успех и дериватни финансиски инструменти	2.623.048	3.066.767

9. Нето-приходи од хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка

	2024	2023
Реализирани добивки од хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка	129.215	58.238
Реализирани загуби од хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка	(1.374)	-
Нереализирани негативни ценовни промени од хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка, нето	-	(11.365)
Вкупно нето-приходи од хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка	127.841	46.873

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2024
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

10. Нето реализирани курсни и ценовни промени

	2024	2023
Реализирани позитивни курсни разлики од арбитражи со странски банки, нето	63.033	36.471
Реализирани позитивни курсни разлики од дознаки	61.949	52.347
Реализирани позитивни курсни разлики од трансакции на девизниот пазар со државата, нето	43.390	81.365
Реализирани позитивни курсни разлики од интервенции со домашни банки, нето	8.462	27.973
Реализирани позитивни/негативни курсни разлики врз останати основи, нето	3.464	(14)
Вкупно	180.298	198.142

Реализираните позитивни курсни промени, нето, произлегуваат од разликата помеѓу средниот и продажниот курс при продажба на девизи на државните органи за извршување девизни плаќања кон странство, како и од купопродажба на девизи со странски банки и од интервенции на девизен пазар со домашните банки.

11. Приходи од дивиденди

	2024	2023
Приходи од дивиденди од вложувања во БИС	11.993	9.223
Вкупно	11.993	9.223

Во 2024 година, Народната банка оствари приходи од дивиденди од вложувањата во БИС. Дивидендата се наплати во јули 2024 година, врз основа на одлуката донесена на 94. годишно собрание на БИС да се исплати редовната дивиденда за 2024/2023 година. Во 2023 година, дивидендата се наплати во јуни 2023 година, врз основа на одлуката донесена на 93. годишно собрание на БИС да се исплати редовна дивиденда за 2023/2022 година.

12. Останати приходи

	2024	2023
Приходи од автоматско зајмење хартии од вредност	19.149	14.762
Приходи од одржување на Комплексот банки	16.716	15.195
Приходи од рефундирани средства за членарини	3.775	-
Приходи од рефундирани средства за службени патувања во странство	3.466	2.647
Приходи од преземање, чување и издавање контролни маркици – бандероли	2.741	2.639
Приходи врз основа на задоцнето порамнување со странски банки	2.247	3.360
Приходи од договорна казна за задоцнување или неисполнување договор	1.716	18
Приходи врз други основи	3.932	5.764
Вкупно	53.742	44.385

13. Расходи за вработените

	2024	2023
Плати и персонален данок	458.363	394.659
Придонеси за пензиско осигурување	119.688	103.052
Задолжителни придонеси	58.570	50.430
Останати трошоци за вработени	40.553	22.894
Вкупно	677.174	571.035

На 31 декември 2024 година, вкупниот број вработени во Народната банка изнесува 459 (2023 година: 457).

Расходите за вработените се однесуваат на краткорочните користи за вработените. Трошоците за плати за клучното раководство на Народната банка за 2024 година изнесуваат 26.239 илјади МКД (2023 година: 21.499 илјади МКД) и се вклучени во расходите за вработените.

14. Останати расходи

	2024	2023
Трошоци за примени услуги	98.993	101.472
Трошоци поврзани со изработката на банкноти и монети	66.615	89.648
Режиски и материјални трошоци	38.322	35.871
Други административни трошоци	26.687	19.891
Расходи врз други основи	1.129	1.297
Вкупно	231.746	248.179

Трошоците поврзани со изработката на банкноти и монети се однесуваат главно на набавените банкноти и монети. Печатењето банкноти и ковањето монети го вршат домашни или надворешни производители. Народната банка применува политика на разграничување на трошоците поврзани со изработката на банкноти и монети во зависност од нивната трајност, и тоа во период од две до четири години.

15. Издвојување посебна резерва и исправка на вредноста, нето

	Белеш- ка	2024	2023
Издвоена исправка на вредноста за очекуваната кредитна загуба на странски хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка, нето	44	6.756	1.132
(Ослободена) исправка на вредноста за очекуваната кредитна загуба на странски хартии од вредност по амортизирана набавна вредност, нето	18	(1.531)	(406)
(Ослободена)/Издвоена исправка на вредноста за очекуваната кредитна загуба на орочени депозити во странска валута, нето	17	(103)	201
(Ослободена) исправка на вредноста на кредити и пласмани	26	-	(800)
Издвоена исправка на вредноста на побарувањата од надоместоци и провизии, нето	30	1.328	1.676
(Ослободена)/Издвоена исправка на вредноста на побарувањата од работењето, нето	30	(457)	659
Издвоена исправка на вредноста на побарувањата од камати, нето	30	-	6.985
(Ослободени)/Издвоени посебни резерви за потенцијалните обврски за судски спорови, нето	42	(308)	29
Вкупно издвоена посебна резерва и исправка на вредноста, нето		5.685	9.476

Издвоената исправка на вредноста на финансиските средства во 2024 година во најголем дел се однесува на исправката на вредноста за очекуваната кредитна загуба на странски хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка, во вкупен износ од 6.756 илјади МКД што најмногу е резултат на зголемениот обем на портфолиото, а делумно се должи и на очекувањата за влошување на макроекономските движења во евро зоната.

Исправката на вредноста за очекуваната кредитна загуба на хартиите од вредност мерени по амортизирана набавна вредност бележи нето-ослободување во износ од 1.531 илјада МКД, коешто првенствено се должи на намалувањето на преостанатата рочност на идните парични текови од средствата што се веќе инвестирани во овој тип хартии од вредност и достасувањето на хартиите од вредност во 2024 година.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2024
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

16. Ефективни странски пари

	2024	2023
Евра	395.629	531.678
Американски долари	271.353	270.410
Британски фунти	4.753	5.860
Австралиски долари	4.615	5.036
Швајцарски франци	2.715	2.104
Канадски долари	2.133	2.271
Останати валути	3.932	4.248
Вкупно	685.130	821.607

Ефективните странски пари вклучуваат готовина во странска валута. Ефективните странски пари се вклучени во паричните еквиваленти за потребите на Извештајот за паричните текови (белешка 45).

17. Депозити во странска валута

	2024	2023
Девизни депозити по видување	17.199.550	76.758.735
Орочени девизни депозити во странски банки	35.477.450	31.101.436
Исправка на вредноста за очекуваната кредитна загуба	(124)	(252)
Вклучено во парите и паричните еквиваленти (белешка 45)	52.676.876	107.859.919
Орочени девизни депозити во странски банки над 90 дена	5.497.237	-
Исправка на вредноста за очекуваната кредитна загуба	(25)	-
Вкупно	58.174.088	107.859.919
Тековни	58.174.088	107.859.919

Депозитите по видување на 31 декември 2024 година ја вклучуваат пресметаната камата во износ од 14.707 илјади МКД (2023 година: нето пресметаната камата во износ од 179.220 илјади МКД). Орочените депозити во странска валута на 31 декември 2024 година ја вклучуваат пресметаната камата во износ од 172.872 илјади МКД (2023 година: 21.863 илјади МКД).

На 31 декември 2024 година, состојбата на исправката на вредноста за очекуваната кредитна загуба на орочените депозити изнесува 149 илјади МКД (2023 година: 252 илјади МКД). Движењето на исправката на вредноста за очекуваната кредитна загуба на орочените депозити е прикажано во табелата подолу:

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2024
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

17. Депозити во странска валута (продолжува)

	Белешка	2024	2023
Состојба на 1 јануари		252	51
Зголемување на исправката на вредноста за очекуваната кредитна загуба на орочените депозити во странска валута	15	149	252
(Ослободување) на исправката на вредноста за очекуваната кредитна загуба на орочените депозити во странска валута	15	(252)	(51)
Состојба на 31 декември		149	252

Просечните каматни стапки на депозитите во зависност од валутата на депозитот и за соодветните вложувања во депозити, во текот на 2024 година и 2023 година, на годишно ниво изнесуваа:

Каматна стапка	2024	2023
- депозити преку ноќ во САД-долари	5,12%	4,99%
- депозити преку ноќ во евра	3,76%	3,29%
- орочени депозити во евра	3,63%	3,57%
- орочени депозити во норвешки круни	4,42%	4,22%

Депозити во странска валута според видот на субјектот

	2024	2023
Централни банки	32.568.016	76.722.165
Странски деловни банки	25.595.359	29.592.570
Меѓународни финансиски институции	10.713	1.545.184
Вкупно	58.174.088	107.859.919

Депозити во странска валута според географската локација

	2024	2023
Европа	50.672.244	98.789.539
Азија	6.195.560	7.214.019
Северна Америка	1.306.284	1.856.361
Вкупно	58.174.088	107.859.919

18. Странски хартии од вредност

Народната банка има вложувања во странски должнички хартии од вредност и странски сопственички хартии од вредност. Вложувањата на Народната банка во висококвалитетни странски должнички хартии од вредност се класификувани како хартии од вредност мерени по објективна вредност преку билансот на успех, хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка и хартии од вредност по амортизирана набавна вредност, додека вложувањата во сопственички хартии од вредност се класифицирани како хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка.

	2024	2023
Обврзници	59.942.930	70.715.421
Дисконтни записи	9.580.979	4.268.088
Сертификати за депозит	8.199.991	3.232.607
Комерцијални записи	7.365.522	3.010.235
Должнички хартии од вредност мерени по објективна вредност преку билансот на успех	85.089.422	81.226.351
Обврзници	74.285.464	14.888.694
Комерцијални записи	7.986.973	5.373.812
Сертификати за депозит	3.686.619	1.226.925
Дисконтни записи	1.520.947	606.550
Должнички хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка	87.480.003	22.095.981
Обврзници	43.827.307	41.910.363
Исправка на вредноста за очекуваната кредитна загуба	(7.926)	(9.457)
Должнички хартии од вредност мерени по амортизирана набавна вредност, нето	43.819.381	41.900.906
Сопственички хартии од вредност – БИС	41.139	40.060
Сопственички хартии од вредност – СВИФТ ²²	2.967	2.863
Сопственички хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка	44.106	42.923
Вкупно	216.432.912	145.266.161
Тековни	185.435.559	105.422.382
Нетековни	30.997.353	39.843.779

Портфолиото на хартиите од вредност мерени по објективна вредност преку билансот на успех го сочинуваат висококвалитетни должнички хартии од вредност во коишто влегуваат обврзници, дисконтни записи, сертификати за депозити и комерцијални записи. Вложувањата во хартии од вредност мерени по објективна вредност преку билансот на успех се усогласуваат со објективната вредност и носат фиксни приходи со каматна стапка помеѓу 0% и 4,85% годишно (2023 година: помеѓу 0% и 4,85% годишно).

²² Светско меѓубанкарско здружение за финансиски телекомуникациски врски (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunications) – СВИФТ.

18. Странски хартии од вредност (продолжува)

Странските хартии од вредност мерени по објективна вредност преку билансот на успех вклучуваат пресметана камата во износ од 325.959 илјади МКД (2023 година: 197.283 илјади МКД).

Народната банка има вложувања во должнички хартии од вредност со кои управува во согласност со деловниот модел чијашто цел е наплата на договорните парични текови на договорниот датум на достасување или продажба пред достасување заради ликвидносни потреби или за остварување добивка од промените во пазарната вредност на инструментите. Промените во објективната вредност на овие вложувања се признаваат во Извештајот за останата сеопфатна добивка.

Вложувањата во должнички хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка се усогласуваат со објективната вредност и носат фиксни приходи со каматна стапка помеѓу 0% и 4,85% годишно (2023 година: помеѓу 0% и 2,875% годишно). Странските хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка ја вклучуваат и пресметаната камата во износ од 626.038 илјади МКД (2023 година: 69.208 илјади МКД).

За вложувањата во овие хартии од вредност се пресметува исправка на вредноста за очекуваната кредитна загуба и таа се признава во Извештајот за останатата сеопфатна добивка. На 31 декември 2024 година, состојбата на исправката на вредноста за очекуваната кредитна загуба на хартиите од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка изнесува 6.756 илјади МКД (2023 година: 1.132 илјади МКД) (белешка 15 и 44).

Хартиите од вредност по амортизирана набавна вредност носат фиксни приходи со каматна стапка помеѓу 0% и 4,85% годишно (2023 година: помеѓу 0% и 4,85% годишно). Странските хартии од вредност по амортизирана набавна вредност вклучуваат пресметана камата во износ од 303.682 илјади МКД (2023 година: 250.024 илјади МКД).

На 31 декември 2024 година, состојбата на исправката на вредноста за очекуваната кредитна загуба на хартиите од вредност по амортизирана набавна вредност изнесува 7.926 илјади МКД (2023 година: 9.457 илјади МКД). Движењето на исправката на вредноста за очекуваната кредитна загуба на хартиите од вредност по амортизирана набавна вредност е прикажано во табелата подолу:

18. Странски хартии од вредност (продолжува)

	Белешка	2024	2023
Состојба на 1 јануари		9.457	9.862
Зголемување на исправката на вредноста за очекуваната кредитна загуба на хартиите од вредност по амортизирана набавна вредност	15	1.315	569
(Ослободување) на исправката на вредноста за очекуваната кредитна загуба на хартиите од вредност по амортизирана набавна вредност	15	(2.846)	(975)
Ефект од пресметаните курсни разлики		-	1
Состојба на 31 декември		7.926	9.457

Сопственичките хартии од вредност од БИС и СВИФТ не котираат на пазарот и се класифицирани како хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка.

На 31 декември 2024 и 2023 година, Народната банка поседува 430 обични акции од БИС (номинална вредност од 5.000 СПВ по акција – платливи 25% од нивната номинална вредност). Објективна вредност на акциите во БИС не може да биде реално утврдена, поради што се прикажуваат по нивната набавна вредност. На овој начин се смета дека нивната набавна вредност ја одразува нивната објективна вредност.

На 31 декември 2024 и 2023 година, Народната банка поседува 6 обични акции од СВИФТ со номинална вредност од 125 ЕУР по акција стекнати по набавна вредност од 5.915 ЕУР по акција. Објективната вредност на акциите од СВИФТ на 31 декември 2024 година изнесува 8.040 ЕУР по акција (2023 година: 7.760 ЕУР по акција), во согласност со податоците објавени од компанијата.

19. Дериватни инструменти

	2024	2023
Покриени валутни своп-транзакции	59.828	-
Вкупно	59.828	-

Во декември 2024 година, Народната банка склучи покриени валутни своп-транзакции со номинална вредност од 2.452.187 илјади МКД (2023 година: нема). Објективната вредност на покриените валутни своп-транзакции на 31 декември 2024 година изнесува 59.828 илјади МКД и е резултат на позитивната промена во објективната вредност.

Народната банка во текот на 2024 година, склучуваше трансакции со фјучерси на обврзница во вкупна номинална вредност од 8.478.821 илјада МКД (2023 година: нема). На 31 декември 2024 година, Народната банка немаше отворени фјучерс-позиции.

Добивките и загубите од промените во објективната вредност на дериватните инструменти се признати во билансот на успех (белешка 8).

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2024
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

20. Злато

	2024	2023
Златни депозити по видување	15.559.402	19.636.543
Орочени златни депозити	18.450.418	5.754.053
Злато во трезорот на Народната банка	62.029	46.312
Вкупно	34.071.849	25.436.908
Тековни	34.071.849	25.436.908

Вкупните златни депозити и злато во трезорот на Народната банка, заклучно со 31 декември 2024 година, изнесуваат 221.617,0413 унци (2023 година: 221.617,0397 унци) со објективна вредност од 2.610,85 САД-долари или 154 илјади МКД за унца (2023 година: 2.062,40 САД-долари или 115 илјади МКД за унца).

Каматните стапки на орочените златни депозити во 2024 година се движеа во интервал од 0,1% до 0,55% годишно за златните депозити засновани врз цената на златото во САД-долари (2023 година: од 0,17% до 0,52% на годишно ниво). На 31 декември 2024 година, орочените златни депозити ја вклучуваат пресметаната камата во износ од 2.955 илјади МКД (2023 година: 622 илјади МКД).

21. Специјални права на влечење

Народната банка има тековна сметка кај ММФ деноминирана во СПВ, којашто се употребува за обработка и порамнување на сите трансакции со ММФ. На 31 декември 2024 година, специјалните права на влечење изнесуваат 71.116 илјади МКД (2023 година: 13.249 илјади МКД).

Тековната сметка кај ММФ носи камата во висина на таканаречената базична стапка на ММФ. Во текот на 2024 година, базичната стапка се движеше помеѓу 3,159% и 4,136%, годишно (2023 година: помеѓу 2,916% и 4,198% на годишно ниво). Специјалните права на влечење се вклучени во паричните еквиваленти за потребите на Извештајот за паричните текови (белешка 45).

22. Побарувања врз основа на девизни репо-трансакции

	2024	2023
Обратни репо-трансакции во странска валута со примен колатерал во хартии од вредност	5.359.030	-
Вкупно	5.359.030	-
Тековни	5.359.030	-

Во 2024 и 2023 година, Народната банка склучуваше обратни репо-трансакции со странски банки со примен колатерал во хартии од вредност.

22. Побарувања врз основа на девизни репо-трансакции (продолжува)

На 31 декември 2024 година, побарувањата врз основа на обратни репо-трансакции ја вклучуваат пресметаната камата во износ од 4.432 илјади МКД, додека пазарната вредност на примениот колатерал во хартии од вредност (државни обврзници со кредитен рејтинг од AA- и БББ) изнесува 5.346.667 илјади МКД.

На 31 декември 2023 година, Народната банка нема побарувања врз основа на обратни репо-трансакции со примен колатерал во хартии од вредност.

23. Побарувања од државата за односите со ММФ

	Белешка	2024	2023
Побарувања од државата врз основа на доделена нето кумулативна алокација, во име и за сметка на ММФ			
Побарувања врз основа на користење општа алокација од 2021 година	40а	10.292.173	10.022.047
Побарување поврзано со општата и специјалната нето кумулативна алокација од 2009 година	40а	4.380.902	4.265.922
Побарување поврзано со обврската врз основа на наследена алокација на СПВ	40а	641.289	624.458
Вкупно		15.314.364	14.912.427
Побарувања од државата врз основа на користење кредитни линии од ММФ, во име и за сметка на ММФ			
Побарување врз основа на користење средства од кредитната линија ПЛЛ ²³	40б	15.673.045	6.327.952
Побарување врз основа на користење средства од кредитната линија РФИ ²⁴	40б	2.702.183	7.909.940
Вкупно		18.375.228	14.237.892
Вкупно		33.689.592	29.150.319
Тековни		18.118.681	20.262.327
Нетековни		15.570.911	8.887.992

Противставката на овие активни билансни позиции е обврската кон ММФ врз основа на алокација на СПВ и користени кредити од ММФ, во име и за сметка на државата.

²³ Кредитна линија за претпазливост и ликвидност (Precautionary and Liquidity Line) – ПЛЛ.

²⁴ Инструмент за брзо финансирање (Rapid Financial Instrument) – РФИ.

24. Членство кај ММФ

Во согласност со Статутот на ММФ, којшто е ратификуван од Собранието, како и во согласност со Законот за правно наследство на Република Македонија на членството во Меѓународниот монетарен фонд, Народната банка делува како фискален агент на Република Северна Македонија и истовремено настапува како депозитар на ММФ во Република Северна Македонија. Во тоа својство, Народната банка води евиденција на квотата на Република Северна Македонија за членството во ММФ, како и на сметките бр. 1 и 2.

На 31 декември 2024 година, квотата на Република Северна Македонија за членство во ММФ изнесува 10.579.694 илјади МКД, сметката бр. 1 изнесува 26.516 илјади МКД и сметката бр. 2 изнесува 153 илјади МКД (2023 година: 10.502.049 илјади МКД, 26.321 илјада МКД и 152 илјади МКД, соодветно, за трите позиции). Промените се резултат на извршеното вреднување на овие позиции со курс на СПВ од 30 април 2024 година според финансиската година на ММФ (белешка 40в).

25. Кредити дадени на банките

На 31 декември 2024 и 2023 година, Народната банка нема побарувања од домашни банки врз основа на дадени кредити, ниту побарувања за одобрени кредити за склучени аукциски репо-трансакции со домашните банки.

26. Други побарувања

	2024	2023
Побарувања од банка во стечај	730.039	730.039
Побарувања од банка врз основа на достасани аукциски депозити	4.468	4.468
Вкупно	734.507	734.507
Исправка на вредноста на побарувањата	(734.507)	(734.507)
Вкупно	-	-

Во јануари 2004 година, Народната банка исплати 1.018.258 илјади МКД кон странски банки врз основа на гаранции за позајмувања на една македонска банка од странски банки, дадени врз основа на Одлуката за критериумите и условите за употреба на дел од девизните резерви врз основа на гаранции за позајмувања на македонски банки од странски банки, којашто престана да важи од март 2003 година. Народната банка создаде побарување од домашната банка. Врз банката беше покрената стечајна постапка во март 2004 година. Народната банка евидентираше побарувања врз основа на дадени гаранции од банката во стечај на износ од 1.034.569 илјади МКД. Народната банка изврши целосна исправка на вредноста на побарувањата од банката во стечај.

26. Други побарувања (продолжува)

Во периодот од 2010 година до 2019 година, Народната банка наплати дел од побарувањата од банката во стечај, во износ од 304.530 илјади МКД од кои 231.234 илјади МКД се наплатени врз основа на добиено решение за авансна распределба од стечајната маса на домашната банка во стечај и од стечајната маса на еден должник на домашната банка во стечај и 73.296 илјади МКД се наплатени врз основа на преземени средства за ненаплатени побарувања. Во 2024 година и 2023 година немаше наплата на овие побарувања.

Достасаното ненаплатено побарување врз основа на достасани аукциски депозити се однесува на аукциските депозити на друга домашна банка коишто не беа вратени на време. Во 1999 година започна стечајна постапка против оваа банка, којашто сè уште е во тек. Народната банка во целост ги има резервирано побарувањата од банката во стечај во износ од 9.268 илјади МКД. Во периодот од 2013 година до 2023 година, Народната банка наплати дел од побарувањето во неколку наврати, во вкупен износ од 4.800 илјади МКД. Во 2023 година е наплатен дел од побарувањето во износ од 800 илјади МКД (белешка 15). Во 2024 година немаше наплата на овие побарувања.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2024
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

27. Недвижности и опрема

	Земјиште и згради	Мебел, опрема и возила	Уметни- чки дела	Библи- отечен Фонд	Инвести- ции во тек	Вкупно средства за деловни цели	Средства за рекреати- вни цели	Вкупно
Состојба на 1 јануари 2023 г.								
Набавна вредност	815.529	584.055	64.361	5.225	1.064.662	2.533.832	34.155	2.567.987
Акумулирана деpreciјација	(525.187)	(518.255)	-	-	-	(1.043.442)	(23.264)	(1.066.706)
Состојба на 1 јануари 2023 г., сегашна вредност	290.342	65.800	64.361	5.225	1.064.662	1.490.390	10.891	1.501.281
Зголемувања на средствата во текот на годината								
- набавна вредност	5.136	85.672	-	407	1.781	92.996	-	92.996
Намалување на средствата во текот на годината								
- набавна вредност	(4.554)	(99.286)	-	-	-	(103.840)	(71)	(103.911)
- акумулирана деpreciјација	4.554	99.285	-	-	-	103.839	71	103.910
Трансфери								
- набавна вредност	-	9.132	-	-	(9.416)	(284)	284	-
- акумулирана деpreciјација	-	284	-	-	-	284	(284)	-
Депрецијација за годината	(25.010)	(31.414)	-	-	-	(56.424)	(641)	(57.065)
Состојба на 31 декември 2023 г.	270.468	129.473	64.361	5.632	1.057.027	1.526.961	10.250	1.537.211
Состојба на 31 декември 2023 г.								
Набавна вредност	816.111	579.573	64.361	5.632	1.057.027	2.522.704	34.368	2.557.072
Акумулирана деpreciјација	(545.643)	(450.100)	-	-	-	(995.743)	(24.118)	(1.019.861)
Сегашна вредност	270.468	129.473	64.361	5.632	1.057.027	1.526.961	10.250	1.537.211

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2024
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

27. Недвижности и опрема (продолжува)

	Земјиште и згради	Мебел, опрема и возила	Уметни- чки дела	Библи- отечен Фонд	Инвести- ции во тек	Вкупно средства за деловни цели	Средства за рекреати- вни цели	Вкупно
Состојба на 1 јануари 2024 г.								
Набавна вредност	816.111	579.573	64.361	5.632	1.057.027	2.522.704	34.368	2.557.072
Акумулирана депрецијација	(545.643)	(450.100)	-	-	-	(995.743)	(24.118)	(1.019.861)
Состојба на 1 јануари 2024 г., сегашна вредност	270.468	129.473	64.361	5.632	1.057.027	1.526.961	10.250	1.537.211
Зголемувања на средствата во текот на годината								
- набавна вредност	2.927	11.536	-	24	973	15.460	-	15.460
- акумулирана депрецијација	-	(71)	-	-	-	(71)	-	(71)
Намалување на средствата								
- набавна вредност	-	(4.335)	-	-	-	(4.335)	-	(4.335)
- акумулирана депрецијација	-	4.307	-	-	-	4.307	-	4.307
Трансфери								
- набавна вредност	-	1.446	-	-	(1.162)	284	(284)	-
- акумулирана депрецијација	-	(284)	-	-	-	(284)	284	-
Депрецијација за годината	(25.564)	(33.747)	-	-	-	(59.311)	(643)	(59.954)
Состојба на 31 декември 2024 г.	247.831	108.325	64.361	5.656	1.056.838	1.483.011	9.607	1.492.618
Состојба на 31 декември 2024 г.								
Набавна вредност	819.038	588.220	64.361	5.656	1.056.838	2.534.113	34.084	2.568.197
Акумулирана депрецијација	(571.207)	(479.895)	-	-	-	(1.051.102)	(24.477)	(1.075.579)
Сегашна вредност	247.831	108.325	64.361	5.656	1.056.838	1.483.011	9.607	1.492.618

27. Недвижности и опрема (продолжува)

Основните средства за рекреативни цели вклучуваат згради и други основни средства во рамките на тие згради.

Како дел од реформите на платниот систем, во 2001 година Народната банка ја презеде функцијата за снабдување со готовина од поранешниот Завод за платен промет (ЗПП), како и дел од зградите, опремата и мебелот на ЗПП поврзани со таа функција во десет града во државата. Овие основни средства ѝ беа дадени во владение на Народната банка, но сопственоста сè уште не е префрлена поради незавршениот делбен биланс на ЗПП и следствено, средствата не се евидентирани во деловните книги на Народната банка.

Во 2013 година, со одлука на Владата, на Народната банка ѝ е дадено право на трајно користење градежно земјиште во сопственост на Република Северна Македонија, за изградба на нов деловен објект. Земјиштето не е евидентирано во книгите на Народната банка.

На 31 декември 2024 година, состојбата на инвестициите во тек за изградбата на новиот деловен објект изнесува 1.056.838 илјади МКД (2023 година: 1.055.865 илјади МКД). Во 2024 година, Народната банка имаше вложувања во инвестиции во тек во износ од 973 илјади МКД (2023 година: 619 илјади МКД), поврзани со изградбата на новиот деловен објект.

Во април 2023 година беше отворена стечајна постапка над поранешниот изведувач на новиот деловен објект на Народната банка (Народната банка го раскина договорот за изведување градежни работи во јули 2022 година, поради неисполнување на обврските од договорот од страна на изведувачот). По раскинувањето на договорот со изведувачот, Народната банка презема активности за продолжување со изградбата на новиот деловен објект.

Во 2024 и 2023 година, Народната банка нема оптоварувања врз недвижностите и опремата.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2024
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

28. Нематеријални средства

	2024	2023
Состојба на 1 јануари		
Набавна вредност	336.664	296.594
Инвестиции во тек	-	605
Акумулирана амортизација	(289.943)	(268.925)
Сегашна вредност	46.721	28.274
Зголемувања на средствата во текот на годината		
- набавна вредност	9.779	40.070
Амортизација за годината	(23.154)	(21.018)
Инвестиции во тек	242	(605)
Состојба на 31 декември	33.588	46.721
Состојба на 31 декември		
Набавна вредност	346.443	336.664
Инвестиции во тек	242	-
Акумулирана амортизација	(313.097)	(289.943)
Сегашна вредност	33.588	46.721

29. Ковани пари од благородни метали

На 31 декември 2024 година состојбата на кованите пари од благородни метали изнесува 7.594 илјади МКД (2023 година: 6.082 илјади МКД).

Кованите пари од благородни метали ги вклучуваат пригодните ковани пари, кованите пари за колекционерски цели и комплетите ковани пари.

Пригодните ковани пари се златници и сребреници коишто врз основа на одлука на Владата се произведени за да се одбележат јубилеи значајни за државата. На 31 декември 2024 година, Народната банка располагаше со вкупно 173 златници и 19 сребреници (2023 година: 173 златници и 24 сребреници).

Во согласност со Законот за Народната банка, од јуни 2014 година, Народната банка започна со активноста продажба на ковани пари за колекционерски цели, коишто се истовремено и средство за плаќање. Во 2016 година Народната банка започна со продажба на ковани пари за колекционерски цели и преку комисионо работење. На 31 декември 2024 година, Народната банка располагаше со залиха од 125 парчиња ковани пари за колекционерски цели (2023 година: 176 парчиња).

На 31 декември 2024 година, Народната банка располагаше со залиха од 2.676 парчиња комплети ковани пари (2023 година: 2.752 парчиња).

30. Побарувања од работењето

Побарувањата од работењето ги сочинуваат побарувањата во девизи врз основа на платени камати, провизии и други трошоци за сметка на државата врз основа на нето кумулативната алокација (НКА) од ММФ, побарувањата врз основа на надоместоци и провизии за услуги извршени од страна на Народната банка, побарувањата за одржувањето на Комплексот банки и останатите побарувања:

	2024	2023
Побарувања во девизи врз основа на платени камати, провизии и други трошоци за сметка на државата (НКА)	85.137	103.611
Надоместоци и провизии	64.312	46.851
Побарувања за одржување на Комплексот банки	3.335	2.448
Останати побарувања	575.159	574.492
Исправка на вредноста на останатите побарувања	(575.159)	(574.492)
Вкупно	152.784	152.910

Движењето на исправката на вредноста на останатите побарувања е прикажано во продолжение:

	2024	2023
Состојба на 1 јануари	574.492	564.844
Зголемување на исправката на вредноста за побарувањата од надоместоци и провизии (белешка 15)	1.328	1.676
Отпис/Зголемување на сомнителните и спорните побарувања	(205)	329
Намалување/Зголемување на исправката на вредноста на побарувањата од работењето (белешка 15)	(457)	659
Зголемување на исправката на вредноста за побарувањата од камати (белешка 15)	-	6.985
Ефект од пресметаните курсни разлики	1	(1)
Состојба на 31 декември	575.159	574.492

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2024
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

31. Останати средства

	2024	2023
Пресметани трошоци за набавените банкноти и монети	140.093	82.898
Канцелариски и други материјали	19.586	19.679
Останати пресметани трошоци	19.229	5.959
Дадени аванси	15.407	5.813
Други побарувања во странска валута	2.786	850
Средства врз други основи	220	250
Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања	55.848	55.848
Оштетување на преземените средства врз основа на ненаплатени побарувања	(55.848)	(55.848)
Вкупно	197.321	115.449
Тековни	177.735	95.770
Нетековни	19.586	19.679

Пресметаните трошоци за набавените банкноти и монети се однесуваат на исплатените договорни обврски за набавените банкноти и монети.

32. Готови пари во оптек

Промените во готовите пари во оптек во текот на годината се прикажани во табелата подолу:

	2024	2023
Состојба на 1 јануари	57.208.828	53.852.538
Нето-зголемување на парите во оптек во текот на годината	9.172.669	3.356.290
Состојба на 31 декември	66.381.497	57.208.828

Структурата на номиналната вредност и количината на парите во оптек се прикажани како што следи:

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2024
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

32. Готови пари во оптек (продолжува)

МКД	Номинална вредност	2024		2023	
		Парчиња	Вредност во илјади МКД	Парчиња	Вредност во илјади МКД
Готови пари во оптек (законско средство за плаќање)					
Книжни банкноти	100	20.173.508	2.017.351	18.842.319	1.884.232
	200	893.311	178.662	908.253	181.650
	500	10.811.940	5.405.970	9.691.259	4.845.630
	1000	21.919.867	21.919.867	21.506.132	21.506.132
	2000	17.240.001	34.480.002	13.269.452	26.538.904
Вкупно книжни банкноти			64.001.852	54.956.548	
Банкноти од полимер	10	33.241.236	332.412	33.637.225	336.372
	50	7.303.766	365.188	7.074.414	353.721
Вкупно банкноти од полимер			697.600	690.093	
Монети	1	130.594.734	130.595	127.208.105	127.208
	2	100.419.171	200.838	94.110.466	188.221
	5	54.099.174	270.496	51.582.505	257.912
	10	46.922.954	469.230	40.867.108	408.671
	50	6.174.671	308.734	5.554.893	277.745
Вкупно монети			1.379.893	1.259.757	
Вкупно готови пари во оптек (законско средство за плаќање)			66.079.345	56.906.398	
Готови пари во оптек – ковани пари за колекционерски цели					
Монети	10	91.924	919	91.924	919
	100	101.435	10.143	101.384	10.139
	1000	557	557	557	557
	2000	45	90	45	90
Вкупно готови пари во оптек – ковани пари за колекционерски цели			11.709	11.705	
Готови пари во оптек коишто не се законско средство за плаќање					
Монети	0,5	4.347.292	2.174	4.347.292	2.174
Книжни банкноти	10	16.915.688	169.157	16.918.792	169.188
Книжни банкноти	50	2.253.238	112.662	2.253.765	112.688
Книжни банкноти	5000	1.290	6.450	1.335	6.675
Вкупно готови пари во оптек коишто не се законско средство за плаќање ²⁵			290.443	290.725	
Вкупно готови пари во оптек			66.381.497	57.208.828	

²⁵ Одлука за повлекување од промет на кованите пари во апоен од 50 дени, ("Службен весник на Република Македонија" бр.54/12), Одлука за повлекување од оптек на книжните пари во апоен од 5.000 денари („Службен весник на Република Македонија„ бр.202/16), Одлука за повлекување од оптек на книжните пари во апоени од 10 и 50 денари („Службен весник на Република Македонија“ бр.58/18).

33. Депозити на банките и штедилниците

	2024	2023
Расположливи депозити преку ноќ на банките во МКД кај Народната банка	9.181.007	24.090.000
Расположливи депозити на седум дена на банките и штедилниците во МКД кај Народната банка	38.875.213	37.451.093
Депозити на банките и други сметки на финансиски институции во МКД кај Народната банка	37.256.778	19.503.128
Депозити на банките во странска валута – МИПС ЕУР	11.416.755	12.162.790
Вкупно	96.729.753	93.207.011
Тековни	96.729.753	93.207.011

Домашните банки, филијалите на странски банки и штедилниците²⁶ имаат право на пласирање средства во расположливи депозити кај Народната банка. Роковите на достасување на депозитите се еден работен ден (преку ноќ) и седум дена, без можност за предвремено повлекување, делумно или целосно.

Во текот на 2024 година, каматната стапка на расположливите депозити преку ноќ се движеше од 4,20% до 3,95% на годишно ниво (2023 година: каматната стапка се движеше од 2,65% до 4,20% на годишно ниво), додека, пак, каматната стапка на расположливите депозити до седум дена се движеше од 4,25% до 4% на годишно ниво на годишно ниво (2023 година: каматната стапка се движеше од 2,70% до 4,25% на годишно ниво). Расположливите депозити преку ноќ на банките ја вклучуваат пресметаната камата во износ од 1.007 илјади МКД, додека расположливите депозити до седум дена на банките и штедилниците ја вклучуваат пресметаната камата во износ од 30.213 илјади МКД (2023 година: 22.094 илјади МКД).

Обврските врз основа на депозити кон банките и други сметки на финансиските институции во МКД ги одразуваат состојбите на нивните сметки кај Народната банка за порамнување на платните трансакции. Средствата на овие сметки се вклучуваат во исполнувањето на задолжителната резерва во денари.

Народната банка не плаќа камата на средствата на денарските сметки на банките кај Народната банка преку кои ја исполнуваат обврската за задолжителната резерва и остатокот на средства на сметките, како и на сметките на финансиските институции²⁷.

За целите на порамнувањето на домашните банки, Народната банка има отворени сметки во евра во МИПС, за поврзување со евросистемот за плаќање ТАРГЕТ 2.

²⁶ Одлука за расположливи депозити, „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 245/24.

²⁷ Сметки на Развојната банка на Република Северна Македонија за различни проекти.

33. Депозити на банките и штедилниците (продолжува)

На 31 декември 2024 и 2023 година, домашните банки немаат пласирано депозити во странска валута во Народната банка²⁸.

Во периодот јануари – април 2023 година, банките пласираа депозити во странска валута со рочност до 1 месец и од 1 до 3 месеци. Каматната стапка на орочените депозити во странска валута до 1 месец во 2023 година се движеа во интервал од 1,20% до 2,52%, додека, пак, каматните стапки на орочените депозити во странска валута од 1 до 3 месеци се движеа во интервал од 1,70% до 2,80% на годишно ниво.

34. Задолжителна резерва на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари

	2024	2023
Задолжителна резерва на банките во девизи	35.899.043	35.217.918
Задолжителна резерва на штедилниците во МКД	10.420	24.079
Вкупно	35.909.463	35.241.997
Тековни	35.909.463	35.241.997

Во согласност со регулативата²⁹, банките имаат обврска за исполнување задолжителна резерва во денари и во девизи, додека, пак, штедилниците имаат обврска за задолжителна резерва во денари. Обврската за задолжителна резерва на штедилниците се исполнува на фиксно ниво.

Во 2024 година, Народната банка пресметуваше надоместок на износот на издвоената задолжителна резерва во евра, по стапка еднаква на пониската стапка од 0% и каматната стапка на расположливиот депозит преку ноќ на Европската централна банка којашто се движеше во интервал од 4% до 3% на годишно ниво, додека надоместокот на вишокот на средства над износот на издвоената задолжителна резерва во евра го пресметуваше по стапка еднаква на пониската стапка од 0% и каматна стапка на расположливиот депозит преку ноќ на Европската централна банка, намалена за 0,15 процентни поени (2023 година: каматната стапка на расположливиот депозит преку ноќ на Европската централна банка се движеше во интервал од 2% до 4% на годишно ниво).

На 31 декември 2024 и 2023 година, Народната банка нема побарувања врз основа на пресметана камата за задолжителната резерва на банките во девизи.

²⁸ Во мај 2023 година беше донесена одлука за деактивирање на аукциите на депозити во странска валута од домашни банки.

²⁹ Одлука за задолжителната резерва, „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 53/24.

35. Благајнички записи на Народната банка

Во 2024 година, на аукциите на балајнички записи се применуваше тендер со ограничен износ и фиксна каматна стапка. Право на учество на аукциите на балајнички записи имаат банките, филијалите на странските банки и штедилниците³⁰.

Каматната стапка на балајничките записи во 2024 година се движеше од 6,30% до 5,55% на годишно ниво (2023 година: од 4,75% до 6,30% на годишно ниво).

На 31 декември 2024 година, пресметаната камата на балајничките записи на Народната банка изнесува 19.838 илјади МКД (2023 година: 19.057 илјади МКД).

Паричниот тек за балајничките записи на Народната банка е како што следи:

	2024	2023
Состојба на 1 јануари	9.946.097	9.450.579
Балајнички записи на Народната банка, приливи	78.772.070	86.699.296
Балајнички записи на Народната банка, одливи	(79.390.000)	(86.764.000)
Дисконт, приливи	616.691	560.222
Состојба на 31 декември	9.944.858	9.946.097

36. Обврски врз основа на девизни репо-трансакции

	2024	2023
Репо-трансакции во странска валута со даден колатерал во хартии од вредност	9.044.293	18.381.963
Репо-трансакции во странска валута со даден колатерал во злато	3.773.070	4.102.947
Вкупно	12.817.363	22.484.910
Тековни	12.817.363	22.484.910

Народната банка во 2024 и 2023 година склучуваше класични репо-трансакции со странски банки со даден колатерал во странски хартии од вредност и злато (белешка 2Г).

Вкупната пазарна вредност на дадениот колатерал изнесува 12.887.961 илјада МКД, од кои пазарната вредност на дадениот колатерал во злато изнесува 3.843.217 илјади МКД, додека пазарната вредност на дадениот колатерал во странски хартии од вредност изнесува 9.044.744 илјади МКД (2023 година: пазарната вредност на дадениот колатерал во злато изнесуваше 4.017.161 илјада МКД, додека пазарната вредност на дадениот колатерал во странски хартии од вредност изнесуваше 18.407.260 илјади МКД).

³⁰ Одлука за балајничките записи, „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 245/24.

36. Обврски врз основа на девизни репо-трансакции (продолжува)

Обврските врз основа на девизни репо-трансакции со даден колатерал во хартии од вредност на 31 декември 2024 година ги вклучуваат обврските врз основа на пресметана камата во износ од 5.624 илјади МКД (2023 година: 11.228 илјади МКД), додека, пак, обврските врз основа на девизни репо-трансакции со даден колатерал во злато ги вклучуваат побарувањата врз основа на пресметана камата во износ од 319 илјади МКД (2023 година: 682 илјади МКД).

37. Денарски депозити на државата

Народната банка врши депозитни работи за државата и за органите на државната управа, во согласност со Законот за Народната банка.

	2024	2023
Единствена трезорска сметка	26.510.462	24.753.036
Останати денарски депозити	1.241.408	1.043.885
Вкупно	27.751.870	25.796.921
Тековни	27.751.870	25.796.921

Народната банка плаќа камата на денарските депозити на државата³¹.

Каматната стапка на денарските депозити на државата е утврдена во висина на месечната пондерирана каматна стапка на банките на денарските прекуноќни депозити за нефинансиски институции без валутна клаузула, којашто во 2024 година се движеше во интервал од 0,12% до 0,20% на годишно ниво (2023 година: од 0,05% до 0,20% на годишно ниво).

Депозитите на државата ја вклучуваат пресметаната камата во износ од 930 илјади МКД (2023 година: 672 илјади МКД).

38. Девизни депозити на државата

Во согласност со Законот за Народната банка и Законот за девизно работење, Народната банка е агент на државата за вршење платен промет со странство. Органите на централната државна власт и дел од јавните фондови ги депонираат своите девизни приливи на девизни сметки кај Народната банка, под услов Министерството за финансии формално да им одобри да отворат ваква сметка. На 31 декември 2024 година, овие депозити изнесуваат 35.731.243 илјади МКД (2023 година: 15.518.617 илјади МКД).

³¹ Во согласност со Одлуката за пресметување и плаќање камата на депозитите на органите на државната управа кај Народната банка, „Службен весник на Република Македонија“ бр. 218/16 година и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 183/22 година, камата се плаќа на депозитите по видување на органите на државната управа најмногу до висина на однапред утврден износ којшто за денарските депозити изнесува 6.000.000 илјади МКД.

38. Девизни депозити на државата (продолжува)

Народната банка плаќа камата на девизните депозити на државата³².

Каматната стапка на девизните депозити на државата е утврдена во висина на месечната пондерирана каматна стапка на банките на девизните прекуноќни депозити на нефинансиските институции во евра, којашто во 2024 година се движеше во интервал од 0,02% до 0,06% на годишно ниво (2023 година: од 0,01% до 0,02% на годишно ниво).

39. Ограничени депозити

Ограничените депозити главно ги вклучуваат девизните средства на депонентите (државата) коишто чекаат извршување дознака во странство и средствата на депонентите (државата) коишто претставуваат покритие од 100% за акредитив што е отворен за нивна сметка од страна на Народната банка. Народната банка не плаќа камата на овие депозити. Состојбата на овие средства на 31 декември 2024 година изнесува 206.834 илјади МКД (2023 година: 208.273 илјади МКД).

40. Обврски кон ММФ

Обврските кон ММФ ги сочинуваат обврските врз основа на нето кумулативната алокација, обврските врз основа на користење кредити од ММФ во име и за сметка на државата и обврските врз основа на членство и депозити на ММФ.

а) Обврски врз основа на алокација на СПВ – во име и за сметка на државата

Со Одлуката на Извршниот одбор на ММФ од 14 декември 1992 година, во согласност со Законот за правно наследство на Република Македонија на членството во ММФ, државата наследи 5,4% од обврската врз основа на нето-алокацијата на СПВ од поранешна Југославија, во износ од 641.289 илјади МКД (8.379 илјади СПВ).

Со Одлуката на Извршниот одбор на ММФ од 7 август 2009 година, државата доби општа, нето кумулативна алокација на СПВ во износ од 3.909.279 илјади МКД (51.076 илјади СПВ). Со стапувањето во сила на четвртиот амандман на Статутот на ММФ на 10 август 2009 година, а врз основа на Одлуката донесена од Извршниот одбор на ММФ од 1997 година, државата доби специјална нето кумулативна алокација на СПВ во износ од 471.623 илјади МКД (6.162 илјади СПВ).

³² Во согласност со Одлуката за пресметување и плаќање камата на депозитите на органите на државната управа кај Народната банка, „Службен весник на Република Македонија“ бр. 218/16 година и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 183/22 година, камата се плаќа на депозитите по видување на органите на државната управа најмногу до висина на однапред утврден износ којшто за девизните депозити изнесува 100.000 илјади ЕУР.

40. Обврски кон ММФ (продолжува)**а) Обврски врз основа на алокација на СПВ – во име и за сметка на државата (продолжува)**

Со Одлуката на Извршниот одбор на ММФ од 2 август 2021 година, државата доби општа, нето кумулативна алокација на СПВ во износ од 10.292.173 илјади МКД (134.471 илјада СПВ). Одобрувањето на алокација на средствата е за земјите членки на ММФ коишто се учеснички во Одделот за СПВ пропорционално на нивните постојни квоти во ММФ и има за цел да обезбеди поголема ликвидност во глобалниот економски систем преку поддршка на девизните резерви на земјите членки на ММФ.

Вкупната обврска на Република Северна Македонија за алокацијата на СПВ на крајот на 2024 година изнесува 15.314.364 илјади МКД, или 200.088 илјади СПВ (2023 година: 14.912.427 илјади МКД, или 200.088 илјади СПВ).

Според Статутот на ММФ, обврската за алокацијата на СПВ достасува за наплата само во случај и во износ на откажаната алокација на СПВ, за што е потребна одлука од Советот на гувернери на ММФ, со мнозинство гласови од 85%, или во случај на укинување на учеството во Одделот на СПВ во рамките на ММФ.

Народната банка плаќа камата на вкупниот износ на обврската врз основа на алокација на СПВ (200.088 илјади СПВ), пресметана по основната каматна стапка на ММФ. Народната банка ја рефундира исплатената камата на обврската врз основа на алокацијата на СПВ од Буџетот на Република Северна Македонија.

б) Обврски врз основа на користени кредити од ММФ, во име и за сметка на државата

	Белешка	2024	2023
Обврски врз основа на користени кредити од ММФ во име и за сметка на државата (Кредитна линија ПЛЛ)	23	15.673.045	6.327.952
Обврски врз основа на користени кредити од ММФ во име и за сметка на државата (Кредитна линија РФИ)	23	2.702.183	7.909.940
Вкупно		18.375.228	14.237.892
Тековни		2.804.317	5.349.900
Нетековни		15.570.911	8.887.992

40. Обврски кон ММФ (продолжува)

б) Обврски врз основа на користени кредити од ММФ, во име и за сметка на државата (продолжува)

Во април 2020 година, државата се задолжи кај ММФ со инструментот за брзо финансирање (РФИ) во износ од 140.300 илјади СПВ (100% од квотата), наменет за поддршка на Буџетот на Република Северна Македонија за време на вонредната состојба³³. Рокот за отплата на повлечениот износ од инструментот е од три години и три месеци до пет години од повлекувањето.

Отплатата на повлечениот износ од инструментот, којашто се врши во осум еднакви тримесечни рати, започна во јули 2023 година. До 31 декември 2024 година се отплатени шест рати од инструментот за брзо финансирање (РФИ) во вкупен износ од 105.225 илјади СПВ.

Во ноември 2022 година, на државата ѝ беа одобрени средства од кредитната линија за претпазливост и ликвидност (ПЛЛ) од ММФ, во износ од 406.870 илјади СПВ (290% од квотата), наменети за поддршка на Буџетот Република Северна Македонија³⁴, од коишто државата повлече износ од 84.180 илјади СПВ (60% од квотата). Во јануари 2024 година, државата повлече втор дел од кредитната линија за претпазливост и ликвидност (85% од квотата) во износ од 119.260 илјади СПВ. Отплатата на секој повлечен износ од кредитната линија ќе се врши во осум еднакви тримесечни рати, во рок од три години и три месеци до пет години од повлекувањето. Отплатата на првата рата, којашто произлегува од повлечениот износ на средства од кредитната линија за претпазливост и ликвидност во 2022 година, ќе започне во февруари 2026 година. Отплатата, пак, на првата рата за повлечениот износ на средства од кредитната линија во јануари 2024 година ќе започне во април 2027 година.

Обврските на Република Северна Македонија врз основа на користени кредити од ММФ, на крајот на 2024 година, изнесуваат 18.255.485 илјади МКД, или 238.515 илјади СПВ (2023 година: 14.116.222 илјади МКД, или 189.405 илјади СПВ).

На повлечените износи од инструментите се применува каматна стапка утврдена според правилата на ММФ, а во согласност со условите за финансирање коишто важат за кредитните линии.

Пресметаната камата врз основа на користени кредити од ММФ, во име и за сметка на државата, на 31 декември 2024 година изнесува 119.743 илјади МКД (2023 година: 121.670 илјади МКД).

³³ Согласно Уредбата со законска сила за задолжување на Република Северна Македонија кај ММФ за финансиска поддршка од инструментот за брзо финансирање за време на вонредна состојба, „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 100/20.

³⁴ Согласно Уредбата со законска сила за задолжување на Република Северна Македонија кај ММФ за кредитна линија за претпазливост и ликвидност, „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 246/22.

40. Обврски кон ММФ (продолжува)**в) Обврски врз основа на членство и депозити**

	2024	2023
Обврски врз основа на издадени меници за членство кај ММФ	10.579.694	10.502.049
Обврски врз основа на сметката 1	26.516	26.321
Обврски врз основа на сметката 2	153	152
Вкупно	10.606.363	10.528.522
Тековни	10.606.363	10.528.522

Во февруари 2016 година, стапи во сила Резолуцијата бр. 66-2 за Четиринаесеттата општа ревизија на квотите и реформа на Извршниот одбор, донесена на 15 декември 2010 година од Одборот на гувернери на ММФ, со која се предлагаше зголемување на квотите кај секоја од земјите членки во ММФ. Во согласност со Резолуцијата, квотата на државата за членство во ММФ во 2016 година се зголеми од постојните 68.900 илјади СПВ на 140.300 илјади СПВ. За членството кај ММФ Народната банка, како фискален агент на Република Северна Македонија, има издадено меници (белешка 24).

41. Останати депозити

	2024	2023
Обврски врз основа на денарски депозити кон други домашни субјекти	293.485	3.264.712
Обврски врз основа на денарски депозити кон меѓународни финансиски институции (ИБРД ³⁵ , ИДА ³⁶ и МИГА ³⁷)	8.788	6.788
Вкупно	302.273	3.271.500
Тековни	302.273	3.271.500

Обврските врз основа на денарски депозити кон други домашни субјекти ги сочинуваат: сметката на Резервниот гарантен фонд на КИБС, клиентските сметки на брокерските друштва и сметките на Централниот депозитар за хартии од вредност. Клиентските сметки на брокерските друштва и сметките на Централниот депозитар за хартии од вредност служат за порамнување трансакции за работи со хартии од вредност. Народната банка не плаќа камата на овие депозити.

Денарските сметки на меѓународните финансиски институции се депонирани кај Народната банка. Народната банка не плаќа камата на овие депозити.

³⁵ Меѓународна банка за обнова и развој (International Bank for Reconstruction and Development) – ИБРД.

³⁶ Меѓународна агенција за развој (International Development Association) – ИДА.

³⁷ Мултилатерална агенција за гарантирање на инвестициите (Multilateral Investment Guarantee Agency) – МИГА.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2024
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

42. Посебна резерва

	2024	2023
Посебна резерва за потенцијални обврски врз основа на судски спорови со физички и правни лица	65	373
Вкупно	65	373

Посебната резерва за потенцијалните обврски врз основа на судски спорови се однесува на износот на главница и камата за коишто Народната банка очекува дека можеби ќе треба да им ги исплати на физичките и правните лица коишто имаат поднесено тужби против Народната банка, по конечността на правните постапки.

Движењето на посебната резерва за потенцијалните обврски врз основа на судски спорови е прикажано во продолжение:

	2024	2023
Состојба на 1 јануари	373	344
Издвојување посебна резерва за потенцијални обврски за судски спорови (белешка 15)	31	29
Ослободување на посебната резерва за потенцијални обврски за судски спорови (белешка 15)	(339)	-
Состојба на 31 декември	65	373

43. Останати обврски

	2024	2023
Обврски врз основа на распределена добивка	2.898.258	109.779
Депонирани средства врз основа на одземена ефективна и депонирани емства	271.928	277.519
Обврски произлезени од стечајот на БНТ	144.895	144.895
Пресметани камати во странска валута врз основа на склучени аранжмани	85.137	103.611
Обврски врз основа на долгорочни користи на вработените	42.915	35.658
Обврски кон добавувачите и други обврски	26.988	78.822
Противставка на пригодните ковани пари	7.617	5.986
Обврски врз основа на наеми	5.326	4.174
Одложени приходи	2.714	3.365
Обврски врз основа на даноци	832	1.616
Вкупно	3.486.610	765.425

43. Останати обврски (продолжува)

Обврските врз основа на распределена добивка во 2024 година во износ од 2.898.258 илјади МКД (2023 година: 109.779 илјади МКД) се однесуваат на распределената добивка кон Буџетот на Република Северна Македонија (белешка 1 и белешка 44), а во согласност со одредбите на Законот за Народната банка. Распределбата на нето-добивката ја одобрува Советот на Народната банка.

Обврските врз основа на депонирани средства врз основа на одземени ефективни средства и депонирани емства се однесуваат на депонираните девизни средства коишто надлежните државни органи ги одзеле од правни и од физички лица како задолжителна мерка и против кои покренале тужби кај надлежните судови. Во зависност од судското решение, овие девизи му се враќаат на лицето од кое се одземени, или во денарска противвредност се исплатуваат во Буџетот на Република Северна Македонија. Народната банка не плаќа камата на овие средства.

Обврските произлезени од стечајот на Банката за надворешна трговија (БНТ) се однесуваат на наследените обврски на Народната банка врз основа на штедни влогови на граѓаните затечени во моментот кога беше објавен стечајот на БНТ во 1995 година, во висина од 292.442 илјади МКД. За отплата на овие обврски, од стечајната маса на БНТ на Народната банка ѝ беа обезбедени недвижности коишто таа веднаш, без надоместок, ѝ ги отстапи на Владата.

Пресметаните камати во странска валута врз основа на склучени аранжмани се однесуваат на пресметаната камата врз основа на нето кумулативната алокација од ММФ, во име и за сметка на државата.

Обврските врз основа на долгорочни користи на вработените, освен придонесите за пензиско осигурување, се еднакви на износот на идните користи коишто ги остваруваат вработените врз основа на нивниот труд во тековниот и во минатите периоди, дисконтиран до неговата сметководствена вредност со примена на пондерирана годишна каматна стапка од 5,40% на долгорочните обврзници издадени од државата во 2024 година со рок на достасување од 5 и над 5 години (2023 година: пондерирана годишна каматна стапка од 5,95% на долгорочните обврзници издадени од државата во 2023 година со рок на достасување од 5 и над 5 години).

44. Капитал и резерви*Капитал*

Капиталот на Народната банка е дефиниран со Законот за Народната банка и на 31 декември 2024 година тој изнесува 1.289.789 илјади МКД (2023 година: 1.289.789 илјади МКД).

Општи и специјални резерви

	2024	2023
Општи резерви	1.200.434	688.977
Специјални резерви	1.697.826	1.697.826

Општите резерви се користат само за покривање на загубите на Народната банка.

Во согласност со измените на Законот за Народната банка од 24 јануари 2025 година³⁸, на 7 февруари 2025 година во општите резерви се пренесоа средствата издвоени во специјалните резерви во износ од 1.697.826 илјади МКД, со што општите резерви достигнаа износ од 2.386.803 илјади МКД и го надминаа нивото на основниот капитал пропишан со Законот за Народната банка.

Со измените на Законот за Народната банка од 24 јануари 2025 година³⁹, се изврши промена и во начинот на распределба на добивката за распределба, така што 30% од добивката за распределба се распределуваат во општите резерви на Народната банка до достигнувањето на нивото на основниот капитал, односно се распределуваат 15% по неговото достигнување, и остатокот се распределува за Буџетот на Република Северна Македонија.

За 2024 година, по приспособувањето на финансискиот резултат на Народната банка утврден според МСФИ за нереализираните приходи и расходи од курсни и ценовни промени (2.559.848 илјади МКД) и додавањето на реализираните приходи во 2024 година од ценовните промени на хартиите од вредност за коишто во претходните години биле издвоени ревалоризациски резерви (849.867 илјади МКД), се утврди добивка за распределба во износ од 3.409.715 илјади МКД (2023 година 1.219.769 илјади МКД⁴⁰). На 31 декември 2024 година, од утврдената добивка за распределба за 2024 година, во општите резерви се распредели износ од 511.457 илјади МКД (2023 година: 256.151 илјада МКД).

³⁸ Во согласност со член 4 од Законот за изменување на Законот за Народната банка на Република Северна Македонија („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 16/25), акумулираниот износ на специјални резерви се пренесува во општите резерви во рок од 30 дена од денот на стапувањето во сила на овој закон.

³⁹ Член 2 од Законот за изменување на Законот за Народната банка на Република Северна Македонија („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.16/25).

⁴⁰ Во согласност со одредбите од Законот за Народната банка коишто беа во сила за годината којашто заврши на 31 декември 2023 година, нереализираните ревалоризациски расходи се покриваа од соодветните сметки за ревалоризациски резерви сè додека салдото на овие сметки не се сведеше на нула, а потоа од добивката остварена во тековната година, од сметката за општа резерва и од капиталот.

44. Капитал и резерви (продолжува)*Ревалоризациски резерви*

	2024	2023
Ревалоризациски резерви од ценовни и курсни промени на златото	20.729.039	12.096.431
Ревалоризациски резерви од курсни разлики	(62.323)	-
Ревалоризациски резерви од ценовни промени на хартиите од вредност мерени по објективна вредност преку билансот на успех	2.140.513	1.605.706
Ревалоризациски резерви од ценовни промени на хартиите од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка	408.114	221.596
Ревалоризациски резерви за очекувана кредитна загуба за хартиите од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка	7.888	1.132
Ревалоризациски резерви од ценовни промени од дериватни финансиски инструменти	59.828	-
Ревалоризациски резерви од ценовни промени од сопственички хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка	784	681
Ревалоризациски резерви од промени во објективната вредност на уметнички дела, библиотечен фонд и музејски предмети	4.137	4.127
Вкупно	23.287.980	13.929.673

Ревалоризациските резерви претставуваат акумулирани нето нереализирани позитивни курсни и ценовни промени од периодичните курсни и ценовни ревалоризации на девизните средства и обврски, како и акумулирани резерви за очекуваната кредитна загуба за хартиите од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка, коишто се користат како резерва за заштита од идни негативни трендови во движењето на курсните и ценовните промени, како и од можните идни кредитни загуби на должничките хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка.

Ревалоризациската резерва од ценовни и курсни промени на златото во 2024 година е зголемена во износ од 8.632.608 илјади МКД, како резултат на распределбата на нето нереализираните позитивни ценовни и курсни разлики на златото (2023 година: зголемување од 2.279.169 илјади МКД како резултат на нето нереализирани позитивни ценовни и курсни разлики на златото).

Ревалоризациската резерва од курсни разлики од девизните средства и обврски, на 31 декември 2024 година, е негативна и изнесува 62.323 илјади МКД (2023 година: нула МКД како резултат на покривањето на нето нереализираните негативни курсни разлики за 2023 година во износ од 79.669 илјади МКД).

44. Капитал и резерви (продолжува)

Ревалоризациски резерви (продолжува)

Ревалоризациската резерва од ценовните промени на должничките хартии од вредност мерени по објективна вредност преку билансот на успех во 2024 година е зголемена на нето-основа во износ од 534.807 илјади МКД, од коишто:

- Нето-зголемување од 1.384.674 илјади МКД, како резултат на нето нереализираните позитивни ценовни промени на хартиите од вредност мерени по објективна вредност преку билансот на успех (2023 година: нето нереализирани позитивни ценовни промени на хартиите од вредност мерени по објективна вредност преку билансот на успех во вкупен износ од 1.605.706 илјади МКД); и
- Намалување од 849.867 илјади МКД, како резултат на реализираните ценовни промени од хартиите од вредност, коишто беа додадени на добивката за распределба за 2024 година (2023 година: реализирани ценовни промени од хартиите од вредност во вкупен износ од 32.296 илјади МКД).

Ревалоризациската резерва од ценовни промени од дериватни финансиски инструменти, на 31 декември 2024 година, изнесува 59.828 илјади МКД како резултат на нето позитивните нереализирани ценовни промени од покриени валутни своп-трансакции.

Ревалоризациската резерва од ценовните промени на должничките хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка и резервата за очекуваната кредитна загуба, во 2024 година е зголемена на нето-основа во износ од 193.274 илјади МКД, од коишто:

- Нето-зголемување од 187.890 илјади МКД, како резултат на нето нереализираните позитивни ценовни промени на хартиите од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка (2023 година: нето нереализирани позитивни ценовни промени на хартиите од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка во вкупен износ од 221.596 илјади МКД);
- Нето-зголемување од 6.756 илјади МКД како резултат на издвоената резерва за очекуваната кредитна загуба за хартиите од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка (2023 година: издвоена резерва за очекуваната кредитна загуба за хартиите од вредност во износ од 1.132 илјади МКД); и
- Намалување од 1.372 илјади МКД како резултат на реализирани ценовни промени од хартии од вредност по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка.

44. Капитал и резерви (продолжува)*Ревалоризациски резерви (продолжува)*

Ревалоризациската резерва од ценовните промени на сопственичките хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка, во 2024 година, е зголемена за 103 илјади МКД како резултат на нето нереализираните позитивни ценовни промени во објективната вредност на сопственичките хартии од вредност мерени преку останатата сеопфатна добивка (2023 година: 179 илјади МКД).

На 31 декември 2024 година, ревалоризациската резерва на уметничките дела, библиотечниот фонд и музејските предмети изнесува 4.137 илјади МКД (2023 година: 4.127 илјади МКД). Зголемувањето на ревалоризациските резерви во 2024 година во износ од 10 илјади МКД е врз основа на донации на книги во библиотечниот фонд на Народната банка (2023 година: зголемување во износ од 42 илјади МКД).

45. Пари и парични еквиваленти

	2024	2023
Ефективни странски пари (белешка 16)	685.130	821.607
Депозити во странска валута (белешка 17)	52.676.876	107.859.919
Специјални права на влечење (белешка 21)	71.116	13.249
Вкупно	53.433.122	108.694.775

46. Потенцијални и преземени обврски**а) Тужби**

Во моментов се водат неколку судски постапки против Народната банка коишто произлегуваат од тековното работење. На 31 декември 2024 година, тужбите се проценети во износ од 447.132 илјади МКД (2023 година: 447.070 илјади МКД). Народната банка им се спротивставува на овие тужби и врз основа на правен совет, смета дека нема да се јават значителни материјални загуби.

Во 2024 година, Народната банка издвои посебна резерва во износ од 31 илјада МКД за потенцијални обврски врз основа на судски спорови за кои очекува дека можеби ќе треба да ги плати обврските. Од друга страна, во 2024 година Народната банка ослободи издвоена посебна резерва за потенцијални обврски во износ од 339 илјади МКД за судски спор којшто заврши во корист на Народната банка (2023 година: издвоена посебна резерва во износ од 29 илјади МКД за судски спорови) (белешки 15 и 42).

За останатите судски постапки, Народната банка нема издвоено резервации, бидејќи врз основа на правно мислење и совети, раководството верува дека конечниот исход ќе биде во корист на Народната банка и дека нема да настанат материјални загуби во однос на судските постапки.

46. Потенцијални и преземени обврски (продолжува)

б) Преземени обврски

На 31 декември 2024 и 2023 година, Народната банка нема преземено позначајни обврски врз основа на склучени договори за инвестиции во градежни објекти и опрема.

47. Трансакции со поврзани субјекти

Народната банка има трансакции со поврзани субјекти, со Владата на Република Северна Македонија и со сите членови на Советот. Трансакциите и состојбите со поврзаните субјекти се прикажани во белешките 5, 6, 13, 23, 24, 37, 38, 39 и 43.

48. Настани по датумот на Извештајот за финансиската состојба

По датумот на изготвувањето на Извештајот за финансиската состојба се немаат случено материјално значајни настани коишто би предизвикале корекција на финансиските извештаи, ниту, пак, настани коишто би требало да се објават во финансиските извештаи.